Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu Bilimsel mi ?

MUÇEP Datça Meclisi

MUĞLA ÇEVRE PLATFORMU

MUĞLA CENNET KALSIN

Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu Ne Kadar Bilimsel

Başlarken

Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 2016 yılında yayınlanmış. Rapora göre, Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu'nun, 31.01.2014 tarih ve 28899 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 28.11.2013 tarih ve 56 no.'lu ilke kararı gereği, **03 Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu** kapsamında araştırma alanının sınırı belirlenmiş. İncelediğimiz raporun yazım hikayesi çok daha da eskiden başlıyor: **Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları**, İzmir 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 14.02.1996 gün ve 5576 sayılı kararı ile tescil edilmiş. Bizzat ilgili koruma kurullarında görev almış uzman kadroların da tanıklığı ile rapora konu araştırmaların çok daha önceki yıllarda büyük ölçüde kaleme alındığı da söylenebilir.

Raporun kapsamı: detayları ile Datça ve çevresindeki doğal sit alanları (toplamı 39,679 hektar). Bu rapora, MUÇEP- Muğla Çevre Platformu Datça Meclisi gönüllülerinin de müdahil olduğu Alavara'daki Korunan Alanın koruma derecesinin (ÇŞB tarafından Şubat 2020'de) düşürülmesi dolayısıyla açılan dava nedeniyle ancak yakın zamanda (Eylül 2020'de) ulaşabildik. Birkaç yıldan beri MUÇEP, çeşitli kereler yazıldığı söylenen bu rapora ulaşmaya çalışmış ama devlet yetkililerinin, bu raporu paylaşmak yerine sır gibi saklama tercihi dolayısıyla bir türlü ulaşamamıştı. Raporlara ulaşınca ilk iş, bunca yıl raporlara ulaşamayıp da raporlardan yararlanmak isteyenlere, raporları sırayla kamuya açmak oldu. Raporlar, Gökova, Bodrum, Sandıras Dağı, Fethiye ve Milas'tan başlayarak sırayla MUÇEP web sitesi üzerinden paylaşılıyor (https://mucep.org). Sırasıyla diğerleri de aynı adresten paylaşmaya devam edilecek!

Raporun son halinin düzenlenmesi için hizmet alım ihalesi açıldığı ve yıllarca önceden yapılan birçok hazırlık belgesi-bilgisinin, bir özel şirkete devredilerek, raporun sonlandırıldığı anlaşılıyor. Raporun yeniden hazırlanması hikayesi, aslında MUÇEP'in kuruluşuna da bir anlamda vesile olmuştu. Raporun hikayesini de, raporlarla birlikte (https://mucep.org/bakanligin-kendine-sakladigi-bilimsel-sirlar/) web sitesinde ilgili sayfadan edinebilirsiniz.

Sonuç yerine söylenecekleri özetle en baştan söylemek gerekirse: raporu genel olarak incelediğimizde, raporda anlayış ve metodoloji olarak bir bütünlük olmadığını, raporun bilimsellikten uzak olduğunu, Sayıştay raporlarıyla tespit edilmiş birçok usulsüzlükler yapıldığını ve doğayı "koruma" amacı yerine, yeni imar alanları açma anlayışıyla yazıldığını söylemek mümkün. Aslında bu raporların ön hazırlıklarının Tabiat Varlıklarını Koruma Kurullarının öncülü olan DKMPGM - Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün Çevre ve Orman Bakanlığına bağlı olduğu zamanlarda yapıldığı söylenebilir. Muhtemelen ihaleye bile verilmeden ilk yazılma aşamasında "Kullanmacı/Kalkınmacı" anlayışın yanı sıra, rapora sinen "Korumacı" anlayışın izleri bu nedenle görülüyor. Ancak ihale edildikten sonra rapora sonradan eklendiği bariz, araştırma adı altında yapılan kimi eklentilerin olduğu, doğal sit olarak koruma derecesi yüksek olan "korunan alanlar"ın önemlice bir kesiminin, koruma derecelerinin düşürülmesi amacıyla eklektik bir biçimde (imara/işletmeye açılması için) önerilerin eklendiği gibi bir izlenime kapılmamak mümkün değil! Bu raporların da, çevre konusunun, Çevre ve Orman Bakanlığından, daha önceki adıyla İmar ve İskan Bakanlığından dönüşmüş Çevre ve Şehircilik Bakanlığına teslim edilmesinin eseri olduğu tespitinin yapılması gerekiyor!

Raporun Datça-Alavara'daki dava sürecinin sürüyor olması nedeniyle, şimdilik Datça Raporunun tamamının paylaşılması yerine, kısa bir özetinin paylaşılması tercih ediliyor. Özetin ardından itiraz edilen noktalar da ilave edilmektedir!

Muğla Çevre Platformu'nun Datça, Gökova vb. gibi İlçe Meclisleri, MUÇEP Datça Meclisi'nin çabalarıyla elde edilen bu raporun üzerinde ilk çalışmalarını yaparak, ilk itirazlarını dillendirdiler. Muğla ile ilgili toplamda 31 ayrı bilimsel rapor olduğu görülmektedir. MUÇEP – Muğla Çevre Platformunun temel amacı, Muğla genelinde bu raporlara yapılacak itirazlarla, Çevre ve Şehircilik Bakanlığına devredilmiş Koruma Kurullarından başlayarak, 90'lı yıllardan beri sürdürülen korumacı anlayışın yerine geçen doğal kaynakların tüketilmesi için doğal yaşama karşı girişilen topyekün saldırıları gözler önüne sermek ve bu saldırıların önüne geçmektir.

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
TABİAT VARLIKLARINI KORUMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Muğla İli Doğal Sit Alanlarının
Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Projesi

03 - Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları
Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu

Sonuç Raporu

2016

[1]

Raporun araştırma alanı, Muğla İli, Marmaris ve Datça ilçe sınırları içinde kalan ve ülke koordinat sisteminde X=532167 - 601377 ve Y=4055834 - 4076295 koordinatları arasında kalan bölgedeki doğal sit alanları. Rapora göre, Datça Yarımadası doğal sit alanları'nın toplam büyüklüğü 39,633 hektar, araştırma alanının büyüklüğü ise 49,673 hektar. Datça Yarımadası Doğal Sit Alanı; 1. derece doğal sit alanı statüsünde (11 alt alan olarak) 38,679 ha, 2. derece doğal sit alanı statüsünde (8 alt alan) 928 ha

[1] Yazı, 03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu üzerine, Aydın Bodur, Faruk Şahin, Güngör Erçil'in katkıları ile yazılmıştır. Semra Purkis'in Gökova Raporunun bilimselliği üzerine yaptığı katkılardan da önemli ölçüde yararlanılmıştır.

ve 3. derece doğal sit alanı statüsünde (2 alt alan) 26 ha olacak şekilde 21 alt alanda toplam olarak 39,633 ha büyüklüğe sahip olduğu bilgilerine raporun tanım sayfalarından ulaşmak mümkün. Aynı zamanda alanın sınırları içerisinde Kovanlık Tabiat Parkı, İnbükü Tabiat Parkı ve Çubucak Tabiat Parkı ile Datça Özel Çevre Koruma Bölgesi yer almakta olduğu bilgileri de paylaşılmakta. Sadece karasal sit alanları değil, yarımadanın çevresindeki denizel sit alanları da araştırma raporunun kapsamı içinde olduğu da belirtilmekte.

Raporun İçeriği ve Özeti:

Toplamı 194 sayfalık bu raporun ilk bölümü, yaklaşık 10 sayfa. Alanın yeri, mevcut koruma statüsü, arazi kullanımı bilgilerinin paylaşıldığı, "**Doğal Sit Alanı ile ilgili Genel Bilgiler**"den oluşuyor.

Bu bölümde raporun 12. sayfasında mevcut arazi kullanım alanları da listelenmiş. Bu kullanım sınıflaması Avrupa Çevre Ajansı'nın projelerinden biri olan ve Türkiye'nin de katıldığı CORINE (*Cordination of Information on the Environment*) projesinin arazi kullanım sınıflamasında yer alan arazi sınıfları esas alınarak düzenlenmiştir. Ancak raporda, CORINE projesindeki arazi sınıflamasının kullanıldığı ve hangi nedenlerle tercih edildiği belirtilmemektedir.

İkinci bölümde, sit alanlarının tespiti ile ilgili yönetmeliğe de göndermede bulunularak "**Genel Durum Değerlendirmeleri**"ne yer verilmiş.

Üçüncü bölüm belki de raporun en uzun bölümü, "**Doğal Sit Alanı Belirlenirken Kullanılacak Nitel Kriterler**" açıklanmış: yaklaşık 80 sayfa. Kriterler, alandaki bitki örtüsü ve bitki örtüsünü oluşturan bitki türleri ile alanda yaşayan balıklardan, kuşlara ya da memelilere kadar hayvan türlerine ve onların (habitatlarına) yaşam alanlarına yer verilerek saptanmış. Alanda 2015 ve 2016 yıllarında 278 bitki türüne rastlandığı ve listelendiği görülüyor. Bu 278 bitki türünden en çok rastlanan kızılçam ve makiliklerde çeşitli otsu bitki ve çalı türleri, yaşam alanlarının özellikleri belirtilerek isimleri ile listelenmekte. Bu 278 bitki türü içinden 36'sı ise tehdit altında[2] (endemik ya da nadir yayılışlı..) olması nedeniyle daha detaylı özellikleri ile resimleri ve özelliklerini gösterir tablolar vasıtasıyla detaylandırılmaktadır. Listelenen 80 balık türünden 7 tanesinin tehdit altında olduğu belirtilmiş[3] ve tamamı özelliklerine göre detayları ile tablolar olarak listelenmiştir. Toplam 4 çeşit kurbağa, iki yaşamlı canlı olarak listelenmiştir. Listelenen 25 (deniz ya da kara) sürüngen tipinden, 8 tanesi kritik ya da tehdit altında olarak özellikleri ile birlikte detaylandırılmıştır[4]. Alanda 36 kuş türü listelenmiş ve bunların 22 tanesi, kritik-tehdit altında olarak değerlendirilmiş ve özellikleriyle listelenmiştir[5]. 22 kara ve deniz

[2] Tehdit altındaki bitkiler, Latince isimleriyle: Fritillaria mughlae, Erysimum serpentinicum, Roemeria carica, Alyssum caricum, Thlaspi cariense, Alyssum discolor, Alyssum pterocarpum, Gypsophila confertifolia, Isatis pinnatiloba, Hypericum avicularifolium subsp. avicularifolium var. albiflorum, Liquidambar orientalis var. integriloba, Eryngium thorifolium, Ferulago mughlae, Microsciadium minutum, Centaurea dichroa, Campanula hagielia, Centaurium serpentinicola ,Verbascum renzii, Verbascum propontideum , Centaurium serpentinicola, Sideritis albiflora, Sideritis leptoclada, Quercus aucheri, Alyssum hirsutum var. caespitosum, Siene tunicoides, Cytisopsis dorycniifolia subsp. reeseana, Bupleurum anatolicum, Ferulago humilis, Phlomis lycia. Galium brevifolium, Asperula brevifolia olarak listelenmektedır. Ayrıca alanda endemik olmadığı halde nadir yayılışlı olan Sternbergia fischeriana, Pancratium maritimum, Phoenix theophrasti, Lilum candidum ve Narcissus serotinus türlerine de tablolarda yer verilmektedir.

[3] Tehdit altındaki balıklar: Epinephelus marginatus (orfoz), Mustelus mustelus (adi köpekbalığı), Squatina squatina (keler), Gymnura altavela (kazıkkuyruk), Labrus viridis (lapin), Dentex dentex (sinarit) ve Sciaena umbra (eşkina) olarak listelenmiştir.
[4] Tehdit altındaki sürüngenler: Caretta caretta (İribaş deniz kaplumbağası), Chelonia mydas (Yeşil deniz kaplumbağası), Testudo graeca (Tosbağa); Lacerta trilineata (İri Yeşil Kertenkele), Blanus strauchi (Kör Kertenkele), Ablepharus kitaibelii (İnce Kertenkele), Anatololacerta oertzeni (Dalyan Kertenkelesi), Hemorrhois nummifer (Sikkeli Yılan)…
[5] Tehdit altındaki kuşlar: Larus audouinii (Ada Martısı), Dendrocopos syriacus (Alaca Ağaçkakan), Phoenicurus ochruros (Kara Kızılkuyruk), Sylvia atricapilla (Kara Başlı Ötleğen), Parus caeruleus (Mavi Baştankara), Lanius collurio (Kızıl Sırtlı Örümcekkuşu), Lanius senator (Kızıl Başlı Örümcekkuşu). Nesli duyarlı (VU) olan türler: Phalacrocorax carbo (Karabatak), Phalacrocorax aristotelis (Tepeli Karabatak), Delichon urbicum (Ev Kırlangıcı), Erithacus rubecula (Kızılgerdan), Saxicola rubetra (Çayır

memeli tür arasında ise 11 tanesi kritik önemi haiz olarak özellikleri belirtilerek listelenmiştir[6]. Omurgasızlar arasında 193 böcek türü listelenmiş ve bunların arasında biri "limonia nusbaumi" endemik (tehdit altında) olarak belirlenmiştir. 3. Bölümdeki "**Habitat**" alt-başlığı altında, habitatların temel yapısal özelliklerinin ortaya konulması amacıyla CBS ortamında oluşturulmuş bir veri tabanı verilmekte. Bu veri tabanının analizi sonucunda ortaya çıkan ve doğal sit alanının, yükseklik ve eğim özellikleri; toprak grupları; doğal alandaki vejetasyon özellikleri; sit dereceleri; doğal alan, yarı doğal alan, modifiye alan ve yerleşim alanlarının dağılımı; yapılaşma, kaçak avcılık, tarımsal ve endüstriyel aktiviteler vb. gibi alandaki olumsuz antropojenik özellikler açıklamalı görsellerle paylaşılıyor.

Datça ve Bozburun Yarımadasında gözlem ve çalışma yapmış başka bilim insanlarının çalışmalarında rastlanan kimi türlere (mesela bizim örnekleme yöntemimizle -Datça'lı hemşehrimiz Dr. Riyad Gül'ün kitabından- yararlanarak baktığımız rastgele iki türe, "teucrium scordium subsp. Scordium"-susarmısağı ve "teucrium microphyllum"-Adayavşanına, raporda yer verilmemektedir; raporun türlere dönük araştırmalarının her türü kapsamadığı, birçok türün atlandığını söyleyebiliriz. Hatta raporun ekler sayfasına bakıldığında, fiili olarak yapılan saha araştırmalarının, toplamda 5-6 günü geçmediği, toplam sahanın pek çoğunda herhangi araştırma yapılmadığını, ziyaret bile edilmediğini de tutanaklardan tespit etmek mümkündür. Nitekim Sayıştay Raporunda da araştırmalarda yapılan bu usulsüzlüklere atıflar yapılmaktadır. Dolayısıyla saha araştırmalarının usulünce yapılmaması ve dışarıda bırakılan türlerin çokluğu, raporun güvenilirliğine de halel getirmektedir![7].

Ekosistemdeki alanların tipleri ve dağılımları

Doğal sit alanında yer alan Büyük Toprak Grupları (BTG) ve dağılımları

Raporda, EUNIS habitat sınıflarının kabul edildiği ve değerlendirmelerde bu sınıflandırma veri kabul edilerek sonuçlar çıkarıldığı görülmektedir. Bu sınıflandırma Avrupa Çevre Ajansı (EEA - European Environment Agency) tarafından kabul edilmiş, idari-kurumsal bir sınıflandırmadır.

Taşkuşu), Saxicola torquatus (Taşkuşu), Oenanthe isabellina (Boz Kuyrukkakan), Oenanthe oenanthe (Kuyrukkakan), Turdus merula (Karatavuk), Hippolais pallida (Ak Mukallit), Sylvia communis (Ak Gerdanlı Ötleğen), Parus ater (Çam Baştankarası), Serinus serinus (Küçük İskete), Carduelis chloris (Florya), Emberiza hortulana (Kirazkuşu). Göç eden tehdit altındaki kuşlar: Phalacrocorax carbo (Karabatak), Phalacrocorax aristotelis (Tepeli Karabatak).

[6] Memeliler arasında Küresel Ölçekte Bölgesel Yayılımlı Kritik-Nadir Türler: Microtus guentheri (DANFORD & ALSTON, 1880) - Akdeniz Tarla Faresi, Sciurus anomalus J.GMELİN, 1778 - Sincap, Monachus monachus (Hermann, 1779)- Akdeniz foku Küresel Ölçekte Geniş Yayılımlı Kritik Türler: Rhinolophus ferrumequinum (SCHREBER, 1774) - Büyük Nalburunlu Yarasa, Pipistrellus kuhlii (KUHL, 1817) - Beyaz Yakalı Yarasa, Pipistrellus pipistrellus (SCHREBER, 1774) – Cüce Yarasa, Myotis myotis (BORKHAUSEN, 1797) - Dev Yarasa, Miniopterus schreibersii (KUHL, 1817) - Uzun Kanatlı Yarasa, Meles meles (LINNAEUS, 1758) – Porsuk, Caracal caracal (SCHREBER, 1776) – Karakulak, Ursus arctos LINNAEUS, 1758 - Boz Ayı, Capra aegagrus ERXLEBEN, 1777 - Yaban Keçisi. Ulusal Ölçekte Bölgesel Yayılımlı Kritik-Nadir Türler: Pipistrellus kuhlii (KUHL, 1817) - Beyaz Yakalı Yarasa, Miniopterus schreibersii (KUHL, 1817) - Uzun Kanatlı Yarasa, Caracal caracal (SCHREBER, 1776) – Karakulak, Capra aegagrus ERXLEBEN, 1777 - Yaban Keçisi, Monachus monachus (Hermann, 1779)- Akdeniz foku Ulusal Ölçekte Geniş Yayılımlı Kritik Türler: Rhinolophus ferrumequinum (SCHREBER, 1774) - Büyük Nalburunlu Yarasa, Pipistrellus pipistrellus (SCHREBER, 1774) – Cüce Yarasa, Myotis myotis (BORKHAUSEN, 1797) - Dev Yarasa, Sciurus anomalus J.GMELİN, 1778 – Sincap, Meles meles (LINNAEUS, 1758) – Porsuk, Ursus arctos LINNAEUS, 1758 - Boz Ayı ve denizel bir tür olarak Monachus monachus-Akdeniz Foku olarak listelenmektedir.

[7] Dr. Riyat Gül, 2009, Datça Bozburun Yarımadasının Nadir ve Endemik Bitlikleri, Alternatif Yayınları

Şekil 8. 03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları kritik türler haritası

Şekil 9. 03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları kritik türler haritası lejant

Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu, sayfa 115[8]

[8] Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu (a.g.e), sayfa 115

Tablo 16. 03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanı'ndaki habitatların mevcut durumu

E-ALANDAKİ MEVCUT HABİTATLARIN DURUMU	Bozulmamış bir alandır	Düşük derecede bozulmuş bir alandır	Yüksek derecede bozulmuş bir alandır
ALANIN VEJETASYON YAPISI BOZULMAMIŞ VEYA BOZULMUŞ		X	
ALANDAKİ SUCUL HABİTATLAR BOZULMAMIŞ VEYA BOZULMUŞ		X	
ALANIN TOPOGRAFYASI BOZULMAMIŞ VEYA BOZULMUŞ		X	

Tablo 17. 03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanı'ndaki insan kaynaklı etkiler

F- ALANDA OLUMSUZ ANTROPOJENİK ETKENLER (yapılaşma, kaçak avcılık, tarımsal ve endüstriyel aktiviteler vb.)	Olumsuz etki yoktur	Olumsuz etki düşük derecededir	Olumsuz etki yüksek derecededir
		Bu doğal sit alanı 28 alt alandan oluşmakta ve Datça Yarımadası'nın hemen tümünü kapsamaktadır. Doğal sit alanında yer alan bütün alt alanlar vejetasyon yapıları, sucul habitatlarının ve topografyalarının durumu ile karşı karşıya oldukları antropojenik etkiler bakımından ayrı ayrı ele alınmış ve her alt alanın sahip olduğu değerlerden elde edilen ortalamalar bu tablodaki değerleri oluşturmuştur. Alanda yer alan alt alanların yaklaşık %48'inde her hangi bir olumsuz etki yoktur. Yine alt alanların yaklaşık %17'sinde sadece tarım ve hayvancılık faaliyetleri yapılması nedeniyle düşük derecede olumsuz etki tespit edilmiştir. Bununla birlikte doğal sit alanının içerdiği alt alanların yaklaşık %35'inde ise tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yanında yoğun yapılaşma mevcuttur. Bu bölgelerin bazılarında doğal halini koruyan alan neredeyse kalmamış olması nedeniyle olumsuz etki yüksek düzeyde değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, Datça Yarımadası'nda ana yerleşimler haricindeki tüm kısımları içeren alan oldukça büyük olup, yukarıdaki açıklamalar ışığında tümüyle değerlendirildiği zaman olumsuz etki düşük derecededir. *(Alt alanların herbiri ile ilgili yapılan değerlendirmeler bu raporun ekinde verilmiştir)*	

Raporun dördüncü bölümü "**Doğal Sit Alanı Belirlenirken ve Kategorize Edilirken Esas Alınan Biyolojik Nitel Kriterlerin Nicel Olarak Analiz Edilmesi**" başlığını taşıyor. Toplam 10 sayfa. "Doğal sit alanı belirlenirken ve kategorize edilirken esas alınması önerilen biyolojik kriterler alanla ilgili türlerin ve habitatların (yaşam alanlarının) mevcut durumu hakkındaki 'nitel' tanımlamalar" olduğu tespitinden sonra "bir alanla ilgili karar verilirken nitel tanımlamaların, nicel tanımlamalara dönüştürülmesi ve analizi istatistiksel yöntem ve yaklaşımlarla yapılabilir. Bu bağlamda, söz konusu alanla ilgili olarak elde edilen biyo-ekolojik veriler aşağıda belirtilen kapsamda değerlendirilmiş ve analiz edilmiştir" diyerek konuya giriş yapılıyor. Ardından dördüncü bölümde örneklenen (tehdit altındaki) türlerin, alanda hangi bölgelerde (doğal alanlar, yarı doğal alanlar, modifiye alanlar ve yerleşim bölgeleri gibi) yayıldığını gösteren tablolar paylaşılıyor. *Böylelikle yok olmak üzere olan türler üzerindeki tehditlerin derecelendirilmeye çalışıldığı anlaşılıyor. Aslında sayısallaştırma uğraşı sadece bu bölüme özgü değil.*

Bu sayısallaştırma ve dolayısıyla sınıflandırma ve/veya standartlaştırma çabası, aslında tüm rapora (Muğla ile ilgili hazırlanan hemen tüm raporlara) damgasını vuruyor. Böylece aslında kesintisiz/analog olarak yaşanan doğal yaşamın sayısallaştırılması, türleri/doğal yaşamı değersizleştirme, onları sayılabilir ve hatta türlerinin yok olması kabul edilebilir (vazgeçilebilir) olarak değerlendirilme tehlikesini de yanında getiriyor.

Beşinci bölüm, "**Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Rapor Bulgularına Göre Yapılan Nicel Değerlendirme (Puanlama)**" olarak adlandırılan bölüm. Bu bölüm, aslında 4. bölümde yapılan sayısallaştırmaların, araştırmayı yaptığı söylenen araştırmacıların nitel görüşlerinin sağlamasını yapmak üzere başvurulan bir gruplandırma çalışması. Çalışmada AHP-Analitik Hiyerarşik Süreç yöntemine başvurulmuş ve oransal bir ağırlıklandırma yapılmaya çalışılarak önem derecelerine göre karar süreci kolaylaştırılmaya çalışılmış. *Ancak bu çalışmanın, nitel değerlendirmelere atanacak sayısal değerlerin tamamen sübjektif değerlendirmelerle yapılabileceğine ve sübjektif olması hasebiyle tam tersi sonuçların da alınabileceğine ve dolayısıyla baştan ayarlanmış sonuçlara ulaşılabileceğine işaret edelim! Böylece araştırmayı yapanlar, kendilerince sayısallaştırmayı böyle yapmakla aslında belki de kesin korunması gereken koruma alanı olarak devam ettirilmesi gereken alanların koruma derecelerinin nitelikli doğal koruma alanları olarak düşürülmesi amacıyla bulguların manipüle edildiği gibi bir izlenime de neden olmaktadır*[9].

	Alanları	0,54
Yerleşim Yerleri	Kesin Korunacak Hassas Alanlar	0,07
	Nitelikli Doğal Koruma Alanları	0,26
	Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları	0,67

AHP hesaplamalarına göre mevcut durumda 1. 2. ve 3. derecede doğal sit alanları içeren *doğal, yarı-doğal, modifiye alanlar ve yerleşim yerlerine ait* sahalar ile ilgili nicel (sayısal bulgular) ve bu nicel bulgulara karşılık gelen yeni yönetmeliğe göre alan statüleri aşağıda sunulmuştur. AHP hesaplamalarına göre;

- Doğal sit alanı içinde yer alan "**doğal alanların**" en yüksek AHP karar destek değeri **(AHP=0,51)** ile **"Nitelikli Doğal Koruma Alanları"** özelliği gösterdiği bulunmuştur.
- Doğal sit alanı içinde yer alan **"yarı-doğal alanların"** da en yüksek AHP karar destek değeri **(AHP=0,57)** ile **"Nitelikli Doğal Koruma Alanları"** özelliği gösterdiği bulunmuştur.
- Doğal sit alanı içinde yer alan **"modifiye alanların"** en yüksek AHP karar destek değeri **(AHP=0,54)** ile **"Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları"** özelliği gösterdiği bulunmuştur.

03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Sonuç Raporu Sayfa 128

T.C. ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI

- Doğal sit alanı içinde yer alan **"yerleşim yerlerinin"** de en yüksek AHP karar destek değeri **(AHP=0,67)** ile **"Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları"** özelliği gösterdiği bulunmuştur.

Sonuç olarak, yapılan ekolojik temelli dört mevsimi kapsayan biyo-ekolojik çalışmalardan elde edilen bulguların nicel- (AHP) hesaplamalara göre, mevcut durumda 1. 2. ve 3. derecede doğal sit alanı olan sahanın günümüzde;

- **Doğal ve yarı-doğal alanlarının "NİTELİKLİ DOĞAL KORUMA ALANLARI" özelliği gösterdiği bulunmuştur.**
- **Modifiye alanlarının ve yerleşim yerlerinin ise "SÜRDÜRÜLEBİLİR KORUMA VE KONTROLLÜ KULLANIM ALANLARI" özelliği gösterdiği bulunmuştur.**

Raporun 129. sayfasında "*Sonuç olarak, yapılan ekolojik temelli dört mevsimi kapsayan biyo-ekolojik çalışmalardan elde edilen bulguların nicel- (AHP) hesaplamalara göre, mevcut durumda 1. 2. ve 3. derecede doğal sit alanı olan sahanın günümüzde;*

- Doğal ve yarı-doğal alanlarının 'Nitelikli Doğal Koruma Alanları' özelliği gösterdiği bulunmuştur.
- Modifiye alanların ve yerleşim yerlerinin ise 'Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları' özelliği gösterdiği bulunmuştur" denilerek,

1. derece doğal sit alanı olan sahanın tamamının kesin korunan alan olarak koruma altında olması gerekirken, koruma derecesinin 2. ve hatta 3. dereceye düşürülmesinin yolunun açılmasının amaçlandığı görülecektir!

130. sayfada başlayıp, 144. sayfada biten altıncı bölümde ise "**Jeolojik Jeomorfolojik ve Hidrojeolojik Değerlendirme**"ler dikkate alınmaktadır. Muğla İli Doğal Sit Alanlarının Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Projesi kapsamında bu bölüm içerisinde Datça Yarımadası Doğal Sit Alanlarına ilişkin jeolojik ve jeomorfolojik değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmaya konu olan alanda gerçekleştirilmiş genel jeoloji, hidrojeoloji ve jeomorfolojik araştırmalara yönelik literatür taranmış. Bununla birlikte ilgili

[9] Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu, sayfa 128 ve 129

sahaya ait uzaktan algılama verileri; uydu görüntüleri ve topografik paftalar inceleme alanındaki proje çalışmasına konu oluşturabilecek özel jeolojik ve jeomorfolojik yapıların tespit edilebilmesi amacıyla yorumlanmıştır. Literatür çalışması ve uzaktan algılama çalışmalarına bağlı olarak tespit edilen alanın çalışma bölgesinde yer kontrolünün yapılmasına yönelik ayrıca kısa süreli arazi çalışması da gerçekleştirilmiştir. Belirlenen özel jeolojik ve jeomorfolojik alan sınırının on binde bir ölçeğinden daha küçük ya da eşit (1/10,000) haritalanması yapılmış ve akabinde de söz konusu jeolojik ve jeomorfolojik oluşumlar, Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü Doğal Sit Alanlarının Değerlendirilmesine İlişkin Teknik Esaslar"a bağlı olarak incelenmiştir.

Şekil 10. İnceleme alanı ve yakın çevresine ait jeoloji haritası; MTA, 2002; Türkiye Jeoloji Haritası Denizli Paftasından değiştirilerek alınmıştır

Yarımadanın jeolojik özelliklerini gösterir haritası yukarıdaki gibidir (sayfa 131):

Datça Yarımadası, 4 farklı jeolojik-jeomorfolojik özellik göstermektedir. Bunlar

3-1) Knidos Fayı ve ilişkin tektonik yapılardan oluşur.
3-2) İkinci önemli alt alan (Alan 3-2) ise Yarımadanın merkezi kısmının güneyinde yer alan Gebekum'dur. Bu alan fosil eolinitler içermektedir; eski kumullardan oluşur.
3-3) İnceleme alanında jeolojik ve jeomorfolojik açıdan üçüncü önemli alt alan ise Dişlice Adasıdır. Bu alan jeolojik ve jeomorfolojik açıdan özellikle farklı aşınıma bağlı oluşan deniz sütunları (sea stacks) veya kolonlarının gözlendiği jeomorfolojik bakımdan doğal estetik açıdan önemli bir alandır.
3-4) Datça Yarımadasında Datça yerleşim alanının güneyinde yer alan ve doğrudan tanımlı sit alanı içerisine giren jeotermal kaynaklar çalışmaya konu olan saha içerisinde jeolojik ve jeomorfolojik açıdan önemli alt alan (Alan 3-4) olarak değerlendirmeye alınmıştır.

Bunların önem derecelerinin yüksek olduğu raporda teyit edilmektedir.

Şekil 11. Çalışma sahasına ilişkin genel topoğrafik görünüm; çalışmaya konu olan saha içerisinde jeolojik ve jeomorfolojik açıdan önem arz eden alanlar; siyah poligonlar içerisinde yeşil noktalarla ifade edilmiştir

Yedinci bölümde, "**Peyzaj Özelliklerinin Değerlendirilmesi**" üzerine toplam 3 sayfa ayrılmış. "03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları, sahip olduğu deniz, dağ, ova ve vadi peyzajı, hareketli jeomorfolojik yapısı ile sık ve seyrek kızılçam ormanı, maki ve kumul habitatı ile GPK-Görsel Peyzaj Kalitesi Değerlendirme Formu kullanılmak suretiyle 20 puanla puanlandırılmış. Bu çalışma kapsamında yapılan sınıflandırmaya göre doğal sit alanlarının görsel peyzaj kalitesi "çok yüksek" olarak belirlenmiştir. Görsel peyzaj kalitesini etkileyen en önemli etmenin insan etkisinin az olmasından kaynaklandığı tespiti dikkat çekmektedir[10].

[10] bkz a.g.e sayfa 148

Tablo 32. Görsel Peyzaj Kalitesi Değerlendirme Formu

MUĞLA İLİ DOĞAL SİT ALANLARININ EKOLOJİK TEMELLİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJESİ
GÖRSEL PEYZAJ KALİTESİ DEĞERLENDİRME FORMU

Fotoğraf No	Peyzaj/Habitat Tipi*	Arazi Şekli	Bitki Örtüsü	Renk	Nadirlik	İnsan Etkisi	Toplam Puan

Aşağıdaki özelliklere göre her bir fotoğraf için lütfen puan veriniz.

Faktör	4 veya 5 Puan	2 veya 3 Puan	1 Puan
Arazi Şekli	- Dik yamaçlar - Yoğun kayalık alanlar - Buzullar - Dikkat çeken alanda yaygın yeryüzü şekilleri - Kumullar	- Dik vadiler - Kanyonlar - Küçük tepe dizileri - Yaylalar - Dikkat çeken çok yaygın olmayan yeryüzü şekilleri	- Az dalgalı arazi şekli - Az derecede peyzaj özelliği içeren ya da enteresan peyzaj özellikleri içermeyen alanlar
Bitki Örtüsü	- Çok çeşitli vejetasyon tipine sahip alanlar (renk, form, tekstür)	- Bir ya da iki çeşit vejetasyon tipine sahip alanlar	- Çok az bitki örtüsüne sahip alanlar - Genel vejetasyona uyumsuz alanlar
Renk	- Zengin renk kombinasyonları - Canlı ya da çeşitli renkler - Toprak, bitki örtüsü, su ve karlı alanlar arasındaki beğenilen kontrastların varlığı	- Peyzajda baskın olmasa da bir miktar renk yoğunluğu ve çeşitliliği olması - Toprak, bitki örtüsü, su ve karlı alanlar arasındaki kontrastların varlığı	- Göze çarpmayan renk çeşitliliği - Genelde yumuşak renk tonlarının olması
Nadirlik	- Bölgede nadir ve unutulmaz - Ender yaban yaşamı ya da bitki örtüsü manzarası için kalıcı bir ortam	- Özgün olmasına rağmen, diğer bölgedekilere benzer	- Bölgede oldukça yaygın olan ilginç bir ortam
İnsan Etkisi	- Uyumlu görsel çeşitlilik	- Biraz görsel uyum - Ahenksiz elemanlar	- Uyumsuz görsel çeşitlilik

*Peyzaj/Habitat Tipi: Orman, akarsu nevzuzu gibi / Kıyıdaki sualti habitatı gibi

Tablo 33. Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları GPK Değerlendirme Formu

Fotoğraf	Arazi Şekli	Bitki Örtüsü	Renk	Nadirlik	İnsan Etkisi	Toplam Puan
	4	4	4	4	4.8	**20.8**
	3.6	2.4	3.2	3.2	3.8	**16.2**
	4.6	3.6	4.2	4.2	3.8	**20.4**
	3.6	2.8	3.2	3.4	3.2	**16.2**
	3.6	3.8	4.4	4.4	4.6	**20.8**
	4.2	4.2	4	4	4.8	**21.2**
	3.4	3.2	3.6	3	3	**16.2**
	3.8	3.6	3.6	3	4.2	**18.2**
	3.6	3.4	3.4	3.4	4.4	**18.2**
	4	4	3.8	3.2	4.2	**19.2**
Ortalama	4	4	3.9	3.6	4.5	20
					Ortalama Puan	**20**

Yaklaşık 10 sayfalık sekizinci ve son bölümde ise “Kanaat ve Öneriler”e ve (raporun hazırlayıcıları olduklarına dair bir ibare koymaktan kaçınılarak) raporu imza altına alanlar başlığı altında bir tablo paylaşılmış! Raporun geri kalanı ise 15 sayfalık bir kaynakça ve Muğla Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kuruluna ait 21/07/2011 tarih ve 7377 sayılı karar, çalışma formları, tutanaklar, saha çalışmalarından fotoğraflar ve Çalışma Programına yer verilmiş.

Aslında 8. Bölümün bir anlamda, raporun bir nevi özeti olduğu ve raporu yeniden yorumlayarak imza altına alanlar tarafından doğal sit derecesi düşürülmek istenen alanların haritasının önerilmesi için hazırlandığını söyleyebiliriz.

8.1.1. Nitel Biyo-Ekolojik Değerlendirmeler

Bu bölümde doğal sit alanında kritik bitki ve hayvan türleri mevcut habitat durumu ve antropojenik etkilerin boyutu ile ilgili gözlem ve bulgulara göre değerlendirmeler yapılmıştır.

*** Flora-Vejetasyon:**
o Doğal sit alanında 278 bitki türü tespit edilmiştir.
o Tespit edilen türlerin büyük bir bölümü geniş yayılımlı olup kozmopolittir.
o Söz konusu sit alanındaki türler arasında 36 tür, tehlike kategorileri (türün CR; EN ve VU kategorisinde yer alması), küresel ve ulusal ölçekte yayılımlarına göre nadirlikleri-hassasiyetleri, endemizm dereceleri (dar, bölgesel ve geniş yayılım) açısından "kritik tür" olarak değerlendirilmiştir.
o Alandan tespit edilen türlerden sadece 31'i endemik 5'i de endemik olmadığı halde nadir yayılışa sahiptir.
o Endemik olan bu türler; Fritillaria mughlae, Erysimum serpentinicum, Roemeria carica, Alyssum caricum, Thlaspi cariense, Alyssum discolor, Alyssum pterocarpum, Gypsophila confertifolia, Isatis pinnatiloba, Hypericum avicularifolium subsp. avicularifolium var. albiflorum, Liquidambar orientalis var. integriloba, Eryngium thorifolium, Ferulago mughlae, Microsciadium minutum, Centaurea dichroa, Campanula hagielia, Centaurium serpentinicola, Verbascum renzii, Verbascum propontideum, Centaurium serpentinicola, Sideritis albiflora, Sideritis leptoclada, Quercus aucheri, Alyssum hirsutum var. caespitosum, Siene tunicoides, Cytisopsis dorycniifolia subsp. reeseana, Bupleurum anatolicum, Ferulago humilis, Phlomis lycia. Galium brevifolium, Asperula brevifolia'dır.
o Ayrıca alanda endemik olmadığı halde nadir yayılışlı olan Sternbergia fischeriana, Pancratium maritimum, Phoenix theophrasti, Lilum candidum ve Narcissus serotinus türü de alanda yayılış göstermektedir.
o Alanda yayılış gösteren endemik türlerden Fritillaria mughlae türünün IUCN Tehlike Kategorisi " Kritik, CR"; Erysimum serpentinicum, Roemeria carica, Alyssum caricum, Thlaspi cariense türlerinin "Tehlikede, EN"; Alyssum discolor, Alyssum pterocarpum, Gypsophila confertifolia, Isatis pinnatiloba, Hypericum avicularifolium subsp. avicularifolium var. albiflorum, Liquidambar orientalis var. integriloba, Eryngium thorifolium, Ferulago mughlae, Microsciadium minutum, Centaurea dichroa, Campanula hagielia, Centaurium serpentinicola, Verbascum renzii, Verbascum propontideum, Centaurium serpentinicola, Sideritis albiflora, Sideritis leptoclada, Quercus aucheri türlerinin "Duyarlı, "VU"; Alyssum hirsutum var. caespitosum, Siene tunicoides, Cytisopsis dorycniifolia subsp. reeseana, Bupleurum anatolicum türlerinin "Tehdide Yakın, NT"; Ferulago humilis, Phlomis lycia. Galium brevifolium, Asperula brevifolia türlerinin ise "Düşük Riskli, "LC"dir. Endemik olmadığı halde nadir yayılışlı olan türlerden Pancratium maritimum, Phoenix theophrastii ve Sternbergia fischeriana türlerinin IUCN Tehlike kategorileri "Tehlikede EN"; Lilum candidum ve Narcissus serotinus türlerinin "Duyarlı, VU"dur.
o Endemik ve endemik olmadığı halde nadir yayılışlı türlerin tamamı doğal alanlarda yayılış gösterirken, bu türlerden sadece 4'ü hem doğal hem de yarıdoğal alanlarda yayılış göstermektedir.
o Yerleşim yerleri ve modifiye alanlarda hiç endemik bitki türü tespit edilmemiştir. Dolayısı alan doğal alanlar, yarı doğal alanlar, modifiye alanlar ve yerleşim yerleri olmak üzere dört grup altında toplanmıştır.
*** Fauna:**
o Doğal sit alanında, 80 tür deniz balığı, 4 tür iki yaşamlı, 25 tür sürüngen, 36 tür kuş, 22 tür memeli ve 193 karasal omurgasız türü olmak üzere toplam 360 hayvan türü tespit edilmiştir.
o Söz konusu sit alanındaki bu türler arasında, 49 tür, tehlike kategorileri (türün CR; EN ve VU kategorisinde yer alması), küresel ve ulusal ölçekte yayılımlarına göre nadirlikleri-hassasiyetleri, endemizm dereceleri (dar, bölgesel ve geniş yayılım) açısından "kritik tür" olarak değerlendirilmiştir.
o Bu kritik fauna türleri, gruplarına göre aşağıda belirtilmiştir;
-Deniz Balığı: Epinephelus marginatus (Orfoz), Mustelus mustelus (Adi köpekbalığı), Labrus viridis (Lapin), Dentex dentex (Sinarit) ve Sciaena umbra (Eşkina), Squatina squatina (Keler), Gymnura altavela (Kazıkkuyruk).
- Sürüngen: Testudo graeca (Tosbağa), Lacerta trilineata (İri Yeşil Kertenkele), Blanus strauchi (Kör Kertenkele), Ablepharus kitaibelii (İnce Kertenkele), Anatololacerta oertzeni (Dalyan Kertenkelesi), Hemorrhois nummifer (Sikkeli Yılan), Caretta caretta (İribaş deniz kaplumbağası), Chelonia mydas (Yeşil deniz kaplumbağası).
- Kuş: Larus audouinii (Ada Martısı), Dendrocopos syriacus (Alaca Ağaçkakan), Phoenicurus ochruros (Kara Kızılkuyruk), Sylvia atricapilla (Kara Başlı Ötleğen), Parus caeruleus (Mavi Baştankara), Lanius collurio (Kızıl Sırtlı Örümcekkuşu), Lanius senator (Kızıl Başlı Örümcekkuşu), Phalacrocorax carbo (Karabatak), Phalacrocorax aristotelis (Tepeli Karabatak), Delichon urbicum (Ev Kırlangıcı), Erithacus rubecula (Kızılgerdan), Saxicola rubetra (Çayır Taşkuşu), Saxicola torquatus (Taşkuşu), Oenanthe

isabellina (Boz Kuyrukkakan), Oenanthe oenanthe (Kuyrukkakan), Turdus merula (Karatavuk), Hippolais pallida (Ak Mukallit), Sylvia communis (Ak Gerdanlı Ötleğen), Parus ater (Çam Baştankarası), Serinus serinus (Küçük İskete), Carduelis chloris (Florya), Emberiza hortulana (Kirazkuşu).
- Memeli: Monachus monachus (Akdeniz foku), Rhinolophus ferrumequinum (Büyük Nalburunlu Yarasa), Pipistrellus kuhlii (Beyaz Yakalı Yarasa), Sciurus anomalus (Sincap), Meles meles (Porsuk). Miniopterus schreibersii (KUHL, 1817) - Uzun Kanatlı Yarasa, Caracal caracal (Karakulak), Capra aegagrus (Yaban Keçisi), Myotis myotis (Dev Yarasa), Ursus arctos (Boz Ayı), Microtus guentheri (Akdeniz Tarla Faresi).
- Omurgasız: Limonia nussbaumi.
o Alanda, sadece omurgasız Limonia nussbaumi endemik hayvan türüdür. o Kritik türlerin büyük bir bölümü doğal alanlarda tespit edilmiştir.
o Yarı-doğal, modifiye alanlar ve yerleşim yerlerinde çok az tespit edilen kritik hayvan bu türlerine ait bireylerin oldukça düşük sayıda ve bu alanları beslenme ve dolaşma alanı olarak kullanmaktadırlar.
o Doğal sit alanı, hayvan türleri için major bir göç-konaklama alanı değildir.
*** Habitat ve Antropojenik Etkiler**: o Turistik tesislerin bulunduğu alanlar ve yerleşim yerleri yoğun insan etkisi altındadır. Ayrıca günübirlik plaj olarak kullanılan sahil kısmı antropojenik etkiler altındadır.

8.1.2. Nicel Biyo-Ekolojik Değerlendirmeler

* Kritik türlerin özellikleri, habitatların mevcut durumu ve antropojenik etkilerin boyutu parametrelerinin önem katsayıları ve puanlamaları ile yapılan nicel (AHP) hesaplamalara göre, mevcut durumda 1., 2. ve 3. derecede doğal sit alanı olan alanın; doğal ve yarı-doğal alanlarının "Nitelikli Doğal Koruma Alanları", modifiye alanları ve yerleşim yerlerinin ise AHP karar destek değerleri koruma statüsünün "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları" özelliğine sahip olabileceğini göstermiştir.

8.1.3. Kanaat ve Öneri (Biyo-Ekolojik)

* Mevcut doğal sit alanındaki alt alanların tamamı (doğal, yarı doğal, modifiye alanlar ve yerleşim yerleri), sahip olduğu kritik türlerin biyo-ekolojk özellikleri, habitatların mevcut durumu ve antropojenik etkilerin boyutlarının nicel (AHP) hesaplama sonuçlarına göre her ne kadar "Nitelikli Doğal Koruma Alanları" ve "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları" olarak temsil edilse de, bu alanla ilgili kanaat ve öneriler yapılırken, bazı önemli hususların göz önünde bulundurulması gereklidir. * Bu bağlamda, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tabiat Varlıklarını Korumu Genel Müdürlüğü'nün 2013 yılında yayınlamış olduğu "Doğal Sit Alanlarının Değerlendirilmesine İlişkin Teknik Esaslar" yönergesine göre, bir alanın biyo-ekolojik önemi "kritik türlerin varlığı ve bu türlere ait habitatların durumu" ile ortaya konulmaktadır.
* Buna göre Datça Yarımadası Doğal Sit Alanı'nın doğal kısmı (özellikle de bölge için bayrak tür olan Phoenix theophrastii-Datça Hurması'nın yayılış gösterdiği alanlar) flora, fauna ve ekosistem açısından birlikte değerlendirildiğinde "alan, birçok küresel ve ulusal ölçekte dar yayılışlı türe ev sahipliği yapması, bölgesel ve ulusal ölçekte olağanüstü ekosistemleri barındırması, genel olarak insan etkisinden uzak olması, kendine özgü koruma amaçlarına ters düşecek nitelikteki insan faaliyetlerini bünyesinde bulundurmaması, basit müdahalelerle yönetilebilir özeliklere sahip olması" gibi nedenler göz önüne alındığında incelenen doğal alanların büyük kısmı "Kesin Korunacak Hassas Alan" özelliği taşıyan bir alan olarak değerlendirilmiştir.
* Tarım alanları nedeniyle bütünlüğü bozulmuş doğal alanların bir kısmı, maden sahaları ve yerleşim barındırmayan günübirlik kullanılan plaj alanları flora, fauna ve ekosistem açısından birlikte değerlendirildiğinde "alan, doğal karakterini büyük oranda korumuş olması, doğal alanların ekolojik bütünlüğünü sağlaması, aşırı derecede ve uygunsuz insan kullanımından uzak olması, yaban hayvanlarının barınma, beslenme ve üreme gibi hayati ihtiyaçlarını temin edebileceği uygun yaşama şartlarını sağlaması, modern yaşam ve önemli insan faaliyetleri tarafından etkilenmemiş kırsal yaşam özellikleri taşımsı" gibi özellikler taşıması nedeni ile "Nitelikli Doğal Koruma Alanı" özelliği taşıyan alan olarak değerlendirilmiştir.
* Yerleşim yerleri ve yerleşim yerlerinin etrafındaki tarlalar ile turistik tesislerin bulunduğu alanlar ise doğal özelliğini tamamen kaybetmiştir. Yerleşim yerleri ve Modifiye alan olarak değerlendirilen bu alanın geri dönüşümü mümkün değildir. Ancak bu alanlar kesin korunacak hassas alanlara ve Nitelikli Doğal Koruma Alanlarına yakın olduğu için doğal kaynakların sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanımına tampon oluşturma özelliğine sahiptir. Bu nedenle yerleşim yerleri ve modifiye alanlar flora, fauna ve ekosistem

açısından değerlendirildiğinde “alan, insan ve doğa arasında dengeli ilişkilerin geliştirilmesine ve muhafaza edilmesine katkı sağlayan, Kesin Korunacak Hassas Alan ve Nitelikli Doğal Koruma Alanına tampon oluşturan alan olması” gibi özellikler taşıması nedeni ile “Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım” özelliği taşıyan alan olarak değerlendirilmiştir.

8.2. Jeolojik, Jeomorfolojik ve Hidrojeolojik Değerlendirmelere Göre Kanaat ve Öneriler

03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanı'nda 4 adet özel jeolojik ve jeomorfolojik oluşum tespit edilmiştir. Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü Doğal Sit Alanlarının Değerlendirilmesine İlişkin Teknik Esaslara bağlı olarak gerçekleştirilen değerlendirmeler sonucunda;

* 03-1: Knidos Fayı; fay segmentleri, “Nitelikli Doğal Koruma Alanı”;
* 03-2: Gebekum fosil kumulları ve güncel yalıtaşları, “Kesin Korunacak Hassas Alan”;
* 03-3: Dişlice Adası deniz kolonları, “Nitelikli Doğal Koruma Alanı” ve
* 03-4: Jeotermal kaynaklar, “Nitelikli Doğal Koruma Alanı” olarak tanımlanmıştır.

8.3. Peyzaj Özelliklerinin Değerlendirmesine Göre Kanaat ve Öneriler

03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanı, sahip olduğu deniz, dağ, ova ve vadi peyzajı, hareketli jeomorfolojik yapısı ile sık ve seyrek kızılçam ormanı, maki ve kumul habitatı ile çok yüksek görsel peyzaj kalitesine sahiptir. Yerleşim alanları ve turizm tesisleri, görsel peyzaj kalitesini olumsuz etkilemektedir. Görsel peyzaj kalitesi açısından mevcut sit alanları için yeni koruma kategorileri;

* İnsan etkisinden uzak, bölgede hüküm süren iklim ile denge halinde olan doğal alanlar için "Kesin Korunacak Hassas Alan",
* Doğal alanların bir kısmı ile yarı-doğal alanlar için ”Nitelikli Doğal Koruma Alanı”,
* Modifiye alanlar ve yerleşim yerleri için ise "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak önerilmiştir.

8.4. Sonuç

Sonuç olarak, ekolojik temelli dört mevsimi kapsayan biyo-ekolojik, jeolojik-jeomorfolojikhidrojeolojik ve peyzaj çalışmalarından elde edilen bulguların nitel değerlendirmeleri ve bu bulguların nicel analizler (AHP) sonucunda ortaya çıkan kanaat-önerilere göre, mevcut durumda 1., 2. ve 3. derece doğal sit alanı (Şekil 16) olan bu alan için yeni koruma statüleri;

* KESİN KORUNACAK HASSAS ALANLAR
* NİTELİKLİ DOĞAL KORUMA ALANLARI VE
* SÜRDÜRÜLEBİLİR KORUMA VE KONTROLLÜ KULLANIM ALANLARI OLARAK ÖNERİLMİŞ VE ŞEKİL 17’DE GÖSTERİLMİŞTİR.

*MEVCUT DOĞAL SİT ALANI BÜYÜKLÜĞÜNDE KAYDA DEĞER BİR DEĞİŞİKLİK OLMAMIŞ OLUP 39633 HEKTARDAN 39750 HEKTARA ARTMIŞTIR. BUNUN DA SEBEBİ ALANIN SINIRLARININ DOĞAL EŞİKLERE OTURTULMASIDIR.

Tablo 34. Biyo-ekolojik *(doğal, yarı-doğal, modifiye alanlara ve yerleşim yerlerine göre)*, jeolojik, jeomorfolojik ve hidrojeolojik ile peyzaj çalışmalarından elde edilen bulguların nitel değerlendirmeleri ve nicel analizleri (AHP) sonucunda, ilgili yönetmelik ve bu yönetmelik kapsamında yayınlanan teknik esaslara göre, söz konusu doğal sit alanı için önerilen yeni alan statüleri

ALANIN MEVCUT DOĞAL SİT DERECESİ			DEĞERLENDİRMELER				YÖNETMELİĞE GÖRE UZMANLAR TARAFINDAN ALAN İÇİN ÖNERİLEN KORUMA KATEGORİLERİ		
1.	2.	3.					KESİN KORUNACAK HASSAS ALAN	NİTELİKLİ DOĞAL KORUMA ALANI	SÜRDÜRÜLEBİLİR KORUMA VE KONTROLLÜ KULLANIM ALANI
X	X	X	BİYO-EKOLOJİK	Doğal Alanlar	Nitel		X		
					Nicel (AHP)		0,34	0,51	0,15
					Kanaat-Öneri		X	X	
				Yarı-Doğal Alanlar	Nitel			X	
					Nicel (AHP)		0,15	0,57	0,27
					Kanaat-Öneri			X	
				Modifiye Alanlar	Nitel				X
					Nicel (AHP)		0,08	0,38	0,54
					Kanaat-Öneri			X (Maden Sahaları ve Günübirlik Kullanılan Plajlar)	X
				Yerleşim Yerleri	Nitel				X
					Nicel (AHP)		0,07	0,26	0,67
					Kanaat-Öneri				X
			JEOLOJİK-JEOMORFOLOJİK-HİDROJEOLOJİK		03-1			X	
					03-2		X		
					03-3			X	
					03-4			X	
			PEYZAJ				X (Doğal Alanlar)	X (Doğal ve Yarı-Doğal Alanlar)	X (Modifiye Alanlar ve Yerleşim Yerleri)

Şekil 16. 03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları mevcut doğal sit durumu

Şekil 17. 03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları öneri koruma kategorileri

Sonuç olarak

Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları, İzmir II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 14.02.1996 gün ve 5576 sayılı kararı ile tescil edilmiştir. Muğla Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 21.07.2011 tarih ve 7377 sayılı kararı ile söz konusu doğal sit alanları sayısal sınırları ile yeniden tescil etmiştir. Alanda mevcut durumda, 1. Derece Doğal Sit Alanları yoğunlukta olmak üzere 2. ve 3. Derece Doğal Sit Alanları da bulunmaktadır. Alan aynı zamanda, 22.10.1990 tarih ve 90/1117 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ilan edilen Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırları içinde kalmaktadır. Alanda 90'lardan bu yana birçok araştırma yapılmış ve yayınlanmıştır.

İmar bakımından: Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları, 22.10.1990 tarih ve 90/1117 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ilan edilen Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırları içinde kalmakta olup imar durumu Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi 1/25.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı açısından ortaya konulmuştur. Plan, 07.01.2015 tarih ve 163 sayı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca onaylanmıştır.

Şekil 16. 03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları mevcut doğal sit durumu

Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları'nın çok büyük bölümü 1. Derece Doğal Sit Alanı'dır. Çevre Düzeni Planında bu alanlar "doğal sit", "orman", "doğal karakteri korunacak alan", "Hassas A Zonu" ve "Hassas B Zonu" lejantlarında gösterilmiştir. Planda Hassas A Zonu, "biyolojik çeşitliliğin çok yoğun olduğu, tam koruma altındaki alanlar"; Hassas B Zonu ise "çevre koruma amaçlarına uygun olmak kaydıyla rehberli ve belirlenecek rotalar üzerinde olmak üzere turistik geziler (kuş gözleme, şnorkel), Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile işbirliğine dayalı bilimsel araştırma, ekolojiye uygun önlemler alınarak ve geliştirilerek geleneksel ticari balıkçılık, tarım ve hayvancılık gibi bazı insan faaliyetleri ve bu amaç doğrultusunda kullanılacak yapılara izin verilebilen alanlar" olarak tanımlanmıştır.

Değerlendirmelerimiz, İtiraz noktalarımız

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından bir gayrimenkul şirketine hazırlatılan Muğla'nın çeşitli Doğal Sit Alanlarına dönük toplam 31 adetlik Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporları, 2016 tarihinde sonuçlandırılmış ve yayınlanmıştı. Yayınlanan Datça Raporu dahil, tüm bilimsel raporlara dört yıla varan uzun bir süre (çeşitli kereler, yetkili makamlardan istenmesine rağmen), Bakanlık ve ilgili kamu otoriteleri tarafından kamuyla paylaşılmadığı için ulaşılamamış ve üzerinde çalışmak mümkün olmamıştı. Raporun ~~yeniden~~ hazırlanması hikayesi, aslında MUÇEP'in kuruluşuna da bir anlamda vesile olmuştu (bkz: https://mucep.org/bakanligin-kendine-sakladigi-bilimsel-sirlar/).

Raporlar, MUÇEP Datça Meclisinin gayretleriyle yürütülen Datça Alavara bölgesinin ÇŞB tarafından Şubat 2020'de korunan alan derecesinin düşürülmesine dönük kararı üzerine başlatılan çalışmalarla, açılan davada müdahil olunması sayesinde elde edildi. Gelen isteklere bağlı olarak MUÇEP web sitesinden sırayla kamuyla paylaşımına başlandı. İlk elde Gökova, Bodrum, Sandras, Fethiye, Milas raporları paylaşıldı. MUÇEP Gökova, Bodrum ve Datça Meclisleri raporların üzerine çalışmaya başladı ve itirazlarını yükseltti. Aslında raporlara yapılan itirazların önemli ölçüde benzeştiğini söylemek mümkün. Zira bölgeler farklı olsa da, bütün raporların hazırlanmasında aynı tarihsel dönem, aynı kurumlar, aynı anlayışın hakim olduğunu söyleyebiliriz.

Ormansızlaşmanın hızlandı(rıldı)ğı, yabani hayatın ve biyoçeşitliliğin hızla azal(tıl)dığı, ekolojik krizin kendisini her zamankinden daha çok hissettirdiği ve yaşam ortamlarını tahrip ettiğimiz canlılardan bulaşan virüslerle hayatımızın keskin bir biçimde değiştiği bir dönemde doğal alanların koruma derecesinin düşürülmesi kabul edilemez. Bütün çabaların var olanın korunmasının ötesinde, doğanın kendisini olabildiği ölçüde yenilemesine, onarmasına olanak verecek düzenlemeler yapılması yönünde olması elzemdir.

1- Rapora hakim olan anlayış nedir? Korumacı mıdır? Kalkınmacı ya da Tüketmeci midir? Amaç kamuyu, "kamunun kaynaklarını" korumak mıdır, yoksa bu kaynakları bir an önce kullanmak-tüketmek midir? Kamuyu bilgilendirmekten neden kaçınılır?

- Rapor üzerinde çalışmanın 4-5 yıl kadar gecikmesinin nedeninin, Bakanlık tarafından raporların kamuyla paylaşılmasından kaçınılması olduğunu çeşitli kereler söyledik. Kamudan hiçbir bilginin saklan(a)madığı şeffaflık politikaları, adaletli ve demokratik yönetimlerin olmazsa olmazıdır. Kamu otoritelerinin kamudan bilgi saklaması, anti-demokratik, eşitliğe ve hakkaniyete önem vermeyen yönetimlerde rastlanan bir durumdur. Yıllardır bu raporlar dahil birçok bilginin, kamudan saklanıyor olması, olası yolsuzluk girişimlerine açık bir anlayışa da hizmet eder! Geç de olsa, mahkeme yoluyla da olsa, bu raporların nihayet kamuyla paylaşılması önemlidir!
- Korunması gereken Doğal Sit Alanlarına ilişkin raporların, temel amacı kar etmek üzere arazi toplamak ve/veya edindiği arazileri satış amacıyla iyileştirmek amacıyla iş yapan bir "gayrimenkul" firmasına ihale edilmesi de, raporların hangi anlayışa hizmet etmek üzere hazırlandığının bir göstergesidir!
- Bu raporların hazırlanmasında geçmişteki adıyla "İmar ve İskan Bakanlığını içine katarak", adını Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak değiştiren bir kamu kurumu tarafından, imara açmak amacıyla toplanan arazilerin yeniden değerlendirilmesi ve satışını ana iş alanı olarak edinmiş özel bir "Gayrimenkul Şirketine ihale edilerek yaptırılması"nın, bu raporların hazırlanma nedenlerinin hangi anlayışla yapıldığının ipuçlarını gösterdiğini söylemiştik! Zaman zaman değindiğimiz gibi, aslında bu raporun yazım hikayesi çok daha eski zamanlarda başlıyor: **Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları**, İzmir 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 14.02.1996 gün ve 5576 sayılı kararı ile tescil edilmiş. Yani belli ki 2016'da yayınlanan raporun ön hazırlığı aslında 1990'ların ikinci yarısında başlamış. Nitekim bizzat ilgili koruma kurullarında

görev almış uzman kadroların da tanıklığı ile raporların daha önceden büyük ölçüde kaleme alındığını da söyleyebiliriz.
Söz konusu dönem (yani 1990'lı yıllar), çevre konusuna kısa da olsa "kalkınmacı/tüketmeci" anlayış yerine daha "korumacı" bir anlayışla yaklaşıldığı yıllardır (o dönem ya da sonrasındaki dünya ölçeğinde Rio vb. gibi uluslararası konferans ve sözleşmelerin de etkisiyle olsa gerek, mesela 1990 tarihli 6. ve/veya 1995 tarihli 7. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında çevre konularına yaklaşımda "kalkınmacı" anlayış yerine yavaş yavaş "korumacı" anlayışın öne geçtiği gözlenmektedir ya da 2000'li yılların hemen başında, daha önce ancak Başbakanlığa bağlı bir müsteşarlık olan Çevre Müsteşarlığı artık Çevre Bakanlığına evrilmiştir).

Çevre duyarlılığını taa tarih öncelerine kadar dayandırmak mümkündür. İnsanlara ait ibadet yerlerinin doğal ortamlarını korumakla başladığı söyleniyor, ilk çevre duyarlılıklarının. Modern anlamda 1800'lerin ikinci yarısında ABD'de ya da 1956'da Türkiye'de uygulanan Milli Parklar, doğal ortamların korunmasına dair ilk girişimler olarak kabul edilebilir. Ama doğanın, insan yararı için değiştirilmesinde sınırlamalar getirmeye başlanması, dünya için 50-60 ve Türkiye için 30-40 yıllık bir mesele. 1933 Londra, 1973 Stockholm, sonrasında Barselona, Rio, Kyoto vb. gibi birçok uluslararası konferansları, sözleşmeleri saymak mümkün. Stockholm Konferansı ve Sözleşmesi sonrası BM nezdinde (UNEP) BM Çevre Programının kurulmasına yol açmasıyla öne çıkıyor. Çevre sorunlarının küresel düzeyde olumsuz sonuçlara yol açmaya başlaması, Stockholm konferansında farklı ekonomik, sosyal, kültürel, ideolojik yapılara sahip ülkeleri bir araya getirmiştir. Bu anlamda Stockholm konferansı farklılıklarına rağmen tüm dünyayı ortak bir amaç için ilk kez bir araya getiren bir platform olma özelliğini taşımaktadır.
Amaç: tarihi, turistik ya da kültürel değeri haiz alanların korunması, gelecek nesillere aktarılması, dünyayı birlikte paylaştığımız türlerin kaybolmaması! *Biliyoruz ki Dünyamız, yapılan insan müdahaleleri ile her zamankinden çok daha hızlı değişiyor. Yakın zamana kadar insanların çevresine yaptığı müdahaleler, "kalkınma" ve "imar" diye adlandırılmaktaydı. Son 30-40 yıldır, insanların müdahalelerinin çeşit çeşit türleri yok ettiğini anladığımız noktalara da gelindi. Yaşam alanlarına insan eliyle yapılan müdahalelerle kaybettiğimiz her tür, dünyamızı çok daha hızlı, çok daha geri dönülemez noktaya doğru taşıdı! İnsan eliyle yapılan her müdahale, iklim krizinin kalıcılaşmasına, birlikte yaşadığımız türlerin ve giderek yaşadığımız dünyanın tümüyle yok olmasına yol açıyor artık. 1980'lerden başlayarak insan eliyle dünyaya yapılan müdahalelerin azaltılması için devletler düzeyinde görüşmeler, uluslararası sözleşmeler yapılıyor, yönetmelikler, yasalar çıkartılıyordu. Bu süreç içinde Türkiye'de de önce Tarım ve Orman Bakanlığı, sonra Kültür ve Turizm Bakanlığı nezdinde çeşitli koruma kurulları ve koruma statüleri tesis edildi. 2000 yılında Çevre Bakanlığı kuruldu. Özerk yapılara doğru dönüştürülmeye çalışılan bu koruma kurullarında ve statülerinde, yerel yönetimlerin, sivil toplum örgütleri ve TMMOB vb. gibi meslek/uzmanlık kuruluşlarının da çeşitli katkıları dikkate alınıyordu.*

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Hikayesi[10]:

Son 10 yıl içinde korumacı anlayışla yürütülen birçok iş için bir milat yaşandı! 8 Haziran 2011 tarihinde (Genel Seçimler öncesinde), 6223 sayılı yetki kanununa dayanarak bir KHK ile Çevre ve Orman Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı birleştirilerek**, Çevre-Orman ve Şehircilik Bakanlığı** kuruldu. Bu Bakanlık kısa sürdü. Seçimlerin hemen akabinde, bu bakanlığın içinden Orman ve Su İşleri ayrılarak, iki bakanlık tekrar ayrıldı ve yaşadığımız çevreyi korumak ile görevlendirilen Koruma Kurulları, yaşadığımız çevreyi insan eliyle imar etmek/değiştirmekle görevlendirilmiş

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının uhdesine bırakılıverdi. Temmuz-Ağustos 2011'de 644 ve 648 sayılı KHK'ler ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığında yeni bir yapılanmaya gidildi ve artık belediyelerin elindeki imar yetkileri de, TMMOB vb. gibi çeşitli uzman ve bağımsız kuruluşların denetim yetkileri de kaldırılmıştı.

Yapılan bu düzenleme, son yıllarda ülkemizde imar ve planlama konusunda atılmış en olumsuz adımlardan biridir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı koruma altındaki kamu mülkleri üzerinde istediği herşeyi yapabilme yetkisini kazandı, ülke genelinde tüm parsellerde ayrıcalıklı plan onama ve ruhsat verme yetkisine sahip oluverdi. Böylesi bir yetki düzenlemesi ile korunan, kollanan kesimlere ayrıcalıklı imar rantları aktarmanın yolu sonuna kadar açıldı. Ülkemiz kentlerini olduğu kadar "korunması gereken doğal sit alanlarının olduğu birçok yeri de", daha da içinden çıkılmaz ve tüm canlılarca yaşanmaz duruma getirecek somut adımlardan biri olan bu düzenleme ile denetlenemez bir merkezileşmeye gidilmiş oldu, ülkemizdeki tüm yerel yönetimlerin yetkileri Bakanlığın keyfiyetine bağlandı[11].

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 2021 Bütçesi ve Hedefleri Açısından

Çevre ve Şehircilik Bakanlığına yıllar itibari ile kullandırılan bütçenin toplam bütçenin % 0.26 (binde 2.6'lar)[12] düzeyinde olduğu ve bu rakamın içinde "Çevre"ye ayrılan ödeneklerin ("Şehircilik" kısmının tersine) toplam Bakanlık bütçesinin ihmal edilebilecek kadar az bir bölümü olduğu da görülecektir (ki Çevre'ye ayrılan bu harcama kalemlerinin de, aslında önemli bir kısmının da atık faslında yine imarla ilgili olduğu da dikkate alınmalıdır). Yani bu bakanlığın, "Çevre" adına pek de yararlı olduğunu söylemek maalesef mümkün görünmemektedir!

BirGün

Güncel Yazarlar Siyaset Dünya Avrupa Birgün Ege

YEŞİL BİRGÜN 15.12.2019 14:38

Çevre Bakanlığı'nın bütçe içindeki payı binde 26: Utanın Sayın Bakan!

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bütçesiyle ilgili konuşan CHP'li Murat Bakan "Yıllar içinde, genel bütçe içindeki payı düşe düşe binde 26'ya kadar düşmüş bir Bakanlık" dedi, Murat Kurum'a "Utanın sayın Bakan" diye seslendi

[11] *(bkz: http://www.spo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=3260).*

[12] 2021'de aynı oranın devam ettiği görülmektedir: toplam bütçe 1,346.1 mia TL ve ÇŞB'ye düşen pay 3.37 mia TL ve Kadastro amaçlı 1.29 mia TL

Konu açılmışken ÇŞB tarafından ülke genelinde 22 bölgede yapılan benzer raporlama ve sit değişikliği çalışmaları ile korunan alanların artırıldığı yönünde bir kampanya yürütülmektedir. İddiaya göre korunan alanların % 10'lar mertebesinden Batı Ülkeleri ortalamasına (% 17'ler mertebesine) çıkartılacağı ifade edilmektedir! Ancak nicelik açısından küçük bir artıştan bahsetmek mümkün olsa da, bu artışı sağlayan alanların çoğu zaten kıyı kanunu çerçevesinde koruma altında olan tuz gölü vb. gibi geniş su yüzeyleri ve/veya milli park ile çakışan alanlar vb. gibi nitelik olarak korunan alanların artışı anlamına gelmeyen alanlardır.

Genel anlamda sit alanlarının artışı önemli olsa da, bu artış görüntüsü arkasında asıl yaşanan Datça gibi bölgelerde çok uzun zamandır korunmakta olan doğal alanların hatalı ve bilimsellikten uzak raporlarla, mülkiyet bazlı bir sisteme göre sit alanlarından çıkarılması yada derecesinin düşürülmesidir.

Ülke genelinde bu raporlara göre ne kadar alanın sit korumasının kaldırıldığı ya da derecesinin düşürüldüğünün araştırılması, açıklanması gerekmektedir.

2012 Temmuz'unda, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından "Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik" yayınlanmıştı. Daha önce belirlenmiş olan 1. Derece, 2. Derece, 3. derece doğal sitler yerine geçmek üzere, yeni doğal sit kategorileri belirlenmesi ve tanımlarının yapılmasını takiben, yönetmeliği somut olarak uygulamaya koymak üzere, yeni kategorileri esas alan Dört Mevsim Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma işi ülke çapında 21 bölge için ayrı ayrı ihaleye çıkarıldı ve Muğla'ya bağlı 31 ayrı Rapor düzenlendiğini biliyoruz.

İhale, Muğla'da bir gayrimenkul şirketi tarafından alındı ve 2014 ile 2015'te raporların hazırlanmasına başlandı. Daha önce çeşitli kereler tekrarladığımız üzere, Datça ve Bozburun Yarımadası için, saha araştırmaları dahil birçok araştırmalar yapılmış ve çeşitli raporlar zaten hazırlanmıştı. Datça ve Bozburun Yarımadası, İzmir 2. Koruma Kurulu tarafından neredeyse tamamı 1. Derece Doğal Sit (yani korunan alan) olarak çoktan tescil edilmişti. 2016'da hazırlanan raporun, aslında tam da bu dönemlerde düzenlenmiş raporlara dayandırılarak, değişikliklerle yapıldığına tanıklık edenler var.

Yani raporda aslında, 1994'lerden gelen "korumacı" bir anlayışın izlerinin hala kaldığını söylemek mümkün olmakla birlikte, raporun içine sonradan eklendiği (2011'den sonra geliştirilmeye çalışan imarcı/kalkınmacı anlayışın etkilerini haiz) apaçık olan, ilişkisiz müdahalelerle, daha önce korunması gereken alanların, derecelerinin düşürülerek imara ya da işletmeye (insan müdahalesine) açılmaya çalışıldığı bariz bir şekilde anlaşılmaktadır! Görünen odur ki, Muğla Bölgesinde düzenlenen Bilimsel Raporların önemli birçoğunda sonuç hükümlerinde, birçok kesimin, imara-insan müdahalesine açık hale getirmek üzere, koruma derecelerinin düşürülmesi önerilmektedir; maalesef hemen hiçbirinde korunan alan derecelerinin artırılması önerisine rastlanmamaktadır!

Raporun önerilerin de değerlendirildiği 8. Bölümü olan "Kanaat ve Öneriler" başlığı altında 155. ve 156. sayfalarında paylaşılan haritalarda, (A) mevcut durumda (Şubat 2020 tarihinde Alavara'da ilan edilen değişiklik haricinde) yeşil renkte boyalı 1. Derece Doğal Sit Alanının (B)'de önerilen 2. Haritada yaklaşık % 15 kadar küçültülerek, imara ya da işletmeye açık (yani antropojenik -insan eliyle- müdahalelere açık) hale getirilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Şekil 1. Doğal sit alanlarının 1/25.000 ölçekli memleket haritasındaki yeri

A - Mevcut Durum (Alavara hariç)

Şekil 17. 03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları öneri koruma kategorileri

B- Raporda önerilen kötüleştirmeler

A'daki haritada gösterilen mevcut durumda, türlerin doğal yaşam alanlarının Doğu-Batı hattında uzayan karayolu ile Kuzey ve Güney olmak üzere ikiye ayrıldığı görülmektedir. Yer yer yerleşim merkezlerinde kesintiler olmakla birlikte, Doğu-Batı hattı boyunca türlerin geçişkenliği mümkün görünmektedir (Datça Merkezde yapılabilecek küçük bir iyileştirmeyle).

B'deki haritada ise Güney-Kuzey olarak karayolu ile ikiye ayrılan kesin korunması gereken yeşil renkli doğal alanların, en az % 10'a yakın bir kesiminin daha korunan alan statülerinin düşürülerek (sarı renkli nitelikli doğal korunan bölge ve/veya kahverengi renkli sürdürülebilir doğal korunan bölgelerin imara ya da işletmeye açılmak suretiyle) insan müdahalesine açık alanlar haline gelmesinin önerildiği görülecektir. B haritasında önerilerle, Datça Yarımadasındaki doğal yaşamın, kırmızı dairelerle gösterilen 4-6 ayrı kısımda kolaylıkla görüleceği gibi, kesintiye uğrayacağı ve artık korunması gereken türlerin yaşam alanlarının çok küçüleceği ve dolayısıyla korunamayacağı yani önümüzdeki nesillere miras bırakılamayacağı rahatlıkla görülebilmektedir!

- Datça'da imara açık alanların, öngörülen nüfus ve ihtiyaç analizlerinin ötesinde, başka kentlerde yaşayanlara ikinci konutlar olarak imar edildiği ve hızla dolduğu bilinmektedir. A haritasında gösterilen mevcut doğal sit alanlarını gösteren haritalarda yapılaşmış/kentleşmiş alanların çevresindeki modifiye doğal alanlar olarak gösterilen alanlar üzerinde de yoğun yapılaşma baskısının olduğu Datça'da, B haritasında eklenen kahverengi ve sarı ile gösterilen sit alanında yapılan kötüleştirmelerle (sit alanı derecelerinin düşürülmesi ile), öngörülen nüfus ve ihtiyaç analizlerinin çok daha fazlasını zorlayacak; yapılaşacak yeni alanların çoğalacağı bugünden görülmelidir. Nitekim Murdala, Bağlarözü, Cumalı, Mesudiye, Palamutbükü, Ovabükü, Hayıtbükü, Karaköy, İnceburun, Kargı, Karaincir, Çiftlik, Kovanlık, Emecik, Alavara vb. gibi bölgeler ve çevresinde sit alanı derecesinin düşürülmesi ile yeni modifiye alanlar ve giderek yeni yerleşim alanlarının bugüne kadar olduğundan çok daha büyük bir baskı ve hızla yayılacağı kesin gibidir!

2- **Bilimsellik İlkesi (*ve Corine Arazi Sınıflandırması hakkında*):** Bilimsel olduğu iddia edilen Raporda, izlenen yöntemin doğru ve tutarlı olduğu söylenemez. Raporda sanki birbiriyle taban tabana zıt 2 farklı anlayış çatışmaktadır. Sanki Datça'nın bir bütün olarak korunmasını isteyen, "korumacı" anlayışla yazılmaya niyetlenilmiş bir raporun içine, doğal kaynakların imara açılması için koruma derecelerinin düşürülmesi saikiyle yeni ve tutarsız eklenti ve eksiltmelerle müdahaleler yapıldığını gözlemekteyiz. Örneğin raporun temelini teşkil eden "Doğal Sit Alanı Belirlenirken Kullanılacak Nitel Kriterler" isimli 3. Bölümünde, araştırmaların uzmanlık gerektiren nitel kriterlere göre yapıldığı (ve bölgenin türlerin korunması için hassas bir bölge olduğu) izlenimi hakimdir. Ancak 4. ve 5. bölümlerde, 3. Bölümde nitel gözlem ve araştırmalara

dayanarak toplanabilmiş verilerin, karar vericilerin karar vermelerini kolaylaştırmak adına sayısallaştırılmaya çalışıldığını gözlemekteyiz.

- Bilimsel araştırma projesi ihalesinde teknik şartname "Teknik Esaslar" metnini de kapsamaktadır. Yani, şartnameye göre, bilimsel araştırma projesinin Teknik Esaslar'da tanımlanmış olan AHP yöntemine dayanması ve hangi nicel ölçüte hangi puanın verileceğinin teknik esaslara göre belirlenmesi bir zorunluluktur***. Bu durumda bilimsel araştırmanın yapılması bir nevi anket faaliyetine dönüştürülmüştür. Sonra da bu rapora dayanarak doğal sit alanı kararları alınmaktadır.*** Yani bilimsel sıfatı verilen raporlarla bu raporlara dayanarak alınan idari kararlar, yöntemsel açıdan baştan belirlenmiş kapalı bir döngüyü işaret etmektedir.

  Yine "Teknik Esaslar"da ön değerlendirme raporlarının dayandırıldığı Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik hükümleri esas alınarak düzenleneceği açıkça belirtilmektedir. Teknik Esaslar'da yer alan iş akış şeması, ön değerlendirme raporlarıyla bir alanın doğal sit statüsünün Bakanlık tarafından verilecek bir onayla sona erdirilebileceğini açık olarak ortaya koymaktadır. Bu durum, araştırma nesnesinin belirlenmesi ve hangi yöntemlerle araştırma yapılacağının idari kararlarla belirlendiği bir olgu konusunda düzenlenmiş bilimsel bir raporun söz konusu olduğunu ortaya koymaktadır. Yöntemin ve değerlendirmenin bu düzeyde idari kararlarla belirlendiği bir rapor olsa olsa totolojik denebilecek sonuçlar çıkarabilir. Nitekim, bilimsellik iddiası olamayacak TVBKK kararları ile kararlara dayanak kabul edilen bilimsel raporlardaki tespitler dikkate alınmaksızın verilmekte veya kararlara göre 'bilimsel' denilen raporlar değiştirilebilmektedir.

  Raporun düzenlenmesinde, gerekçeleri açıklanmaksızın CORINE arazi kullanım sınıflamasının esas alındığı görülmektedir. Bu örtük kabul, raporun açıklanan, herkesçe bilinebilir açık bir yöntemsel tercihe dayanmadığını ortaya koymakta, bilimsellik iddiası bu açıdan da zayıflamaktadır. Raporun, bu sınıflamanın doğruluğunun tartışmasız olarak kabul edilerek düzenlendiği görülmektedir. Oysa, bu sınıflamaya dayanan ölçüm yöntemlerinin oldukça hatalı sonuçlar verdiği pek çok örnekler de verilebilir[13] [14].

- İkinci olarak, EUNIS habitat sınıflarının veri kabul edildiğini yukarıda belirtmiştik. Bu sınıflandırmanın yerinde olması da mümkündür; ancak, bilimsel bir inceleme bu sınıflandırmayı kabul ediyorsa, bunu açıkça belirtmeli ve gerekçelerini açıklamalıdır. Bilimsel araştırmaların bu sınıflamayı tartışmasız veri saydığını kabul etmek, bilimsel bir yöntem ve yaklaşımla bağdaşmamaktadır. Ayrıca, arazi kullanım sınıflamasında olduğu gibi, EUNIS habitat sınıflamasının seçilmesinin yasal düzenlemelere dayandığı konusunda da bir açıklık yoktur.

  Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulan Doğal Sit Alanlarının Değerlendirilmesine İlişkin Teknik Esaslar'da doğal sit alanlarının nitel değerlendirme kriterlerine göre değerlendirileceği, bunun AHP sayısallaştırma yöntemi kullanılarak nicel verilerle destekleneceği ayrıntılı olarak tanımlanmıştır. Teknik Esaslar ihalenin teknik şartnamesi olduğundan, ~~ihale~~ rapor düzenlenmesi öncesi bu yönteme uyulması baştan dayatılmaktadır.

- ***Bu sayısallaştırma çabasının, nesnellikten uzak olduğunu ve sınıflandırmaya çalışan kişilerin öznel kaygılarını gözeterek yapılması durumunda karar vericileri yanlış kararlara yönlendirecek bir yöntemle sayısallaştırıldığını söyleyebiliriz.*** Yani aynı yöntemle, başkalarına

[13]Yakup Kenan Koca , İlhan Doran , Taner Kılıç; Arazi Sınıflandırma Yöntemi Corine'e Eleştirel Bir Yaklaşım; V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu, 2009 - tucaum.ankara.edu.tr

[14] Ayhan Ateşoğlu, Havza çalışmalarında kullanılan CORINE 2006 arazi sınıflandırma verilerinin doğruluğunun araştırılması; İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 2016, 66(1): s. 173-183

da sorulsa, başka sonuçların çıkabileceği bir sayısallaştırma yöntemi kullanıldığını görmekteyiz. Nitekim, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının çalışmalarını denetleyen Sayıştay Raporlarında da, hazırlanan bilimsel raporlarda temel usulsüzlük olarak gösterilen maddelerin, raporda yeterince ve usulünce uzman görüşüne yer verilmediğini belirtir noktalar olduğunun da altı çizildiğinde; sonradan eklendiği intibaı veren bu sayısallaştırma tablolarının aslında, karar vericileri sanki daha en baştan (kasıtlı ya da bilerek), "doğal sit alanlarının derecelerini" düşürmeye yönlendirmeye çalıştıkları bile iddia edilebilir!

- ***Doğanın sayısallaştırılması ve yaşamın sayılarla ölçülmesinin, doğal "yaşamın" standardize edilmesinin getirdiği etik sorun dışında başka etik sorunlara da yol açtığını söyleyebiliriz.*** Sayısallaştırmanın, araştırmayı yapanı sorumluluktan kurtardığı düşünülür. Öyle ya: herşey sayılara dökülmüştür ve artık olacaklardan sayılar sorumludur. Ulaşılan sonucun ekolojik açıdan iyi ya da kötü olduğu değil, sayılarla ispatlanmış "kesin" ve "bilimsel" doğrular olduğu iddia edilebilir. Böylece araştırmacı ahlaki olarak sorumluluktan kurtulmuş olacaktır. Ama parçaları doğru birleştiren rasyonel biri, aynı araştırmacının aslında resmin bütününü ve dolayısıyla asıl tehlikeyi sakladığını ve doğanın korunmasının engellenmesi konusunda, o yanlış ve yanlı sayısallaştırmayı yapanın da sorumluluğunun farkında olacaktır.
- Bir başka etik sorun da sayısallaştırılamayanın korunmaya değer görülmemesine dönük bir yaygın ve yanlış bir kanının yerleştirilmesine yapılan katkıdır! Örneğin belli bir bitkiyi endemik kılan, yetiştiği bölgenin organik ve inorganik yapı ve süreçlerinin karmaşık ilişkileri sonucu oluşan ortamdır. Bu ortam içindeki o bitki sayısallaştırılabilirken, ortamı oluşturan karmaşık süreçler ve ilişkiler sayılara indirgenemediklerinden korunmaları da düşünülmez.
- ***Yani ekoloji yanlısı bir yaklaşım ilişkisel ve dinamik bir yaklaşımla, öncelikle habitatları içerdiği ilişki ve süreçleri parçalamadan, bütünselliği içinde ele alarak bir takım tekniklerle ölçülebilecek kategorilere ayırmazdı.*** Bu durumda var olan koruma derecelerini düşürmek yerine yükseltmek gerekecekti. Ekoloji yanlısı bilimsel bir yaklaşım, Datça bölgesindeki önceki daha yüksek koruma derecelerine sahip alanların bile sınırlarının, aslında habitat bölünmesine yol açtığını görüp koruma alanını bu durumu düzeltecek biçimde genişleten bir yaklaşım benimsemeliydi. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Doğal SİT'lerin tespit edilmesi için belirlediği teknik esaslarda "*temel yaklaşım; kritik türlerin yayılım sınırları esas alınarak alanın tür çeşitliliğinin (flora ve fauna), habitat özelliklerinin, yayılım ve beslenme alanı sınırlarının tespit edilmesidir"* (s.7) dendiği ve bu raporlarda habitat bütünlüğünün göz önüne alınması doğal sitlerin genel değerlendirilmesinde önemli kriterlerden biri olduğu halde (s.15) Dört Mevsim Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu'nda bu yapılmamıştır. Bu da raporlar hazırlanırken kendi iç mantığına bile uyulmadığını gösterir.
- ***Yine ekoloji yanlısı bir yaklaşım, çalışma yapılan alanda ekolojik açıdan bir bozulma gördüğünde buranın koruma derecesini düşürmek yerine bu bozulmanın nedenlerine inerek, onu onaracak, mümkünse eski haline getirecek önlemler alınmasını sağlayacak şekilde yönetim planları oluşturulmasını öngörmeliydi.*** Örneğin, Datça doğal sit alanında olumsuz etkilere yol açan insan kaynaklı etkenler olarak yapılaşma, kaçak avcılık, tarım, turizm ve endüstriyel aktiviteler vb. gösterilmiştir. Bütünsel olarak bakıldığında olumsuz etki düşük olarak saptanmıştır. Bu durumda yapılması gereken, daha fazla bozulmaya yol açmadan, bu olumsuz baskıyı azaltmaya yönelik önlemlerin alınmasıdır. Oysa gerçekte, eskiden 1. Derece sit statüsüne sahip çok büyük bir alanın koruma derecesi düşürülmüş ya da koruma kapsamından çıkarılmıştır. Bu durum doğal sit alanlarının geleceğe taşınması ilkesine uygun değildir, kabul edilemez.

3- Şubat 2020'de koruma derecesi sürdürülebilir korunan alan olarak düşürülen Alavara Bölgesi için yapılan taşınmaz tapularının el değiştirmesi ile ilgili yaptığımız araştırmada, tapuların yöre ahalisi aleyhine büyük bir hızla el değiştirdiği ve taşınmazların daha çok yeni inşaatlar yapmak üzere yabancı inşaatçı ve/veya büyük kooperatiflere doğru kaydığı görülmektedir! ***Aynı eğilimin doğal sit dereceleri düşürülmesi önerilen diğer bölgeler için de geçerli olduğu gözlenmektedir!***

4- ***Sayıştayın ÇŞB için 2019 yılı için hazırladığı denetim raporunda, Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporlarının hazırlanmasında mevzuata aykırı birçok uygulama yapıldığı raporlanıyor. Raporlarda olması gereken uzman görüşlerine yeterince yer verilmemesi, uzmanlardan destek almaktan kaçınılması; rapora katkı verdiği söylenen uzmanların, arazide gerekli araştırmalara katılmadığının tespit edilmesi; hep aynı uzmanın farklı bölgelerde araştırma yapmaması gerekirken, hemen bütün araştırmalarda aynı uzmanlardan imza alınması… Hatta imza veren uzmanların, araştırmalara katılıp katılmadığını tespit etmek için kullanılan formlarda gerekli katkılarının olmadığının açığa çıkması… vb. gibi raporların bilim insanı ya da uzmanlardan yeterince katkı alınmadan hazırlandığının ortaya çıktığı görülüyor.*** Yine Sayıştay Denetim raporuyla ortaya çıkartılan başka noktalar ise şöyle sıralanabilir:

- Düzenlenen raporlarda, teknik esaslar ve sözleşme/teknik şartname hükümlerine aykırı uygulamaların olduğu ve idari yaptırım süreçlerinin işletilmediği görülmektedir.
- Doğal Sit Alanlarına İlişkin Olarak Hazırlanan Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporlarının Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik kapsamında Bakanlıkça hazırlanması gerekirken, 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu çerçevesinde hizmet alımı yöntemiyle bir Gayrimenkul Şirketine hazırlattırılmıştır.
- Hizmet Alımı Yöntemiyle Yaptırılan İşlerde Araştırma Ekiplerinin Nitelikleri Yönetmelik'te Belirtilen Şartlara Uygun Değildir.
- Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporlarında yer alan fotoğraflar, teknik şartnamelerde yer alan şartları taşımadığı tespiti bulunmaktadır.
- Doğal Sit Koruma Derecelerinin Düşürülmesi ÇŞB'nin Yönetmelik ve Teknik Esaslarına uygun olmadığı tespit edilmektedir.
- Raporda belirtilen kimi statü önerilerinin Bölge Komisyonu tarafından (daha ziyade sit alanı derecesini düşürmek üzere)değiştirildiği ve Rapor'un da bu Komisyon kararlarına uydurmak üzere revize edildiği, karar metinlerinden anlaşılmaktadır.
- TBVK Muğla Bölge Komisyonunun Muğla Büyükşehir Belediyesinin görüşünü beklemeden karar alarak Raporu onayladığı bilinmektedir!
- Tekraren, Ekolojik Temelli Araştırma Raporunun hazırlanış sürecinde katılımcılık, şeffaflık, hesap verebilirlik gibi ilkelere uyulmamıştır. Raporlar hazırlanırken halk ve ilgili taraflar haberdar edilmediği gibi yıllarca kamuya bilgi verilmediği görülmektedir!

5- Projenin hazırlanış sürecinde halkın bilgi alma ve karar alma süreçlerine katılımı engellenmiştir

6- Datça Bölgesi ile ilgili daha önce yapılan kimi önemli bilimsel çalışmalar dikkate alınmamıştır.

7- Rapordaki hidrojeolojik değerlendirmede sadece Datça'da bulunan jeotermal kaynaktan bahsedilmiş, yarımadanın su kaynakları ve Datça yarımadasındaki su kıtlığından hiç söz edilmemiştir. Oysa, yeraltı ve yerüstü su kaynakları, gerek bitki gerekse hayvan türlerinin yaşamını sürdürmesi, doğal yaşam açısından hayati öneme sahiptir ve su kaynaklarının durumu irdelenmeden yapılacak her değerlendirme, yaşamsal bir olguyu dışarıda bırakan, bilimsellikten uzak bir değerlendirme olacaktır.

8- Rapor'daki değerlendirmelerde, IUCN'nin kırmızı listesinde yer alıp almama kriterinin esas olduğu belirtilmiş ve niteliksel değerlendirme için sayısallaştırma/nicel veri oluşturulmasında kullanılmıştır. Bu kabul, IUCN listelerine girmek için geçen zaman ve prosedürler göz önüne alındığında, raporu düzenleyenlerin mekandaki somut/zamansal durumu, tespitlerini değil otorite kabul edilen kriterlerin esas alındığını göstermektedir. Aynı yaklaşım ulusal ölçekte tehlike altında olma açısından da geçerlidir. Referans alınan tehlike altında olma kriterlerinin oldukça eski (örneğin 1996 yılına) ait olması, aradan geçen süredeki somut değişimin dikkate alınmadığını göstermektedir.

9- Sayfa 194'te yer alan çalışma programı (Arazi çalışma tutanakları da bunu doğrulamaktadır), saha araştırmalarının 6 aylık, 2 mevsimi kapsayan bir dönemde yapıldığını ortaya koymaktadır. Bu veriler dahi, 4 mevsimde sahada gözlem yapılmadığını; biyo-ekolojik açıdan, üreme, göç, geçici konaklama gibi verilerin sahada gözlem yoluyla elde edilmediğini göstermektedir. Oysa rapor

dört mevsim ekolojik temelli bilimsel rapor adıyla anılmaktadır. Konuyla ilgili literatürün bir kısmının oldukça eski denebilecek tarihli olması dolayısıyla, bu yönlerin literatür incelemesi yoluyla irdelendiğini söylemek pek mümkün olmayacaktır. Bu, zaman içinde meydana gelmiş/gelmiş olabilecek değişimlerin sahada gözlem yoluyla tespit edilmediğini ortaya koymaktadır.

10- Rapor'un eksiklerine dönük de çok şey söylemek mümkündür. Datça ve Bozburun Yarımadasında gözlem ve çalışma yapmış başka bilim insanlarının çalışmalarında rastlanan kimi türlere (mesela bizim örnekleme yöntemiyle, Doktor Riyad Gül'ün kitabından örnekleyerek baktığımız rasgele iki tür (teucrium scordium subsp. scordium-susarmısağı ve teucrium microphyllum-Adayavşanı) bu raporda rastlamadığımızı belirterek, raporun türlere dönük araştırmalarının her türü kapsamadığı, kimi türlerin atlandığını söyleyebiliriz. Dolayısıyla dışarıda bırakılan türlerin çokluğu raporun güvenilirliğine de halel getirmektedir!

11- Davaya konu işlemin en önemli dayanaklarından biri olan '4 Mevsim Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu'nda varlığı tespit edilip listeler halinde sunulan kritik öneme sahip ya da nesli tehlike altında türlerin alana yayılışına dair sadece bir harita verilmiştir (Sayfa 108) Son derece detaysız ve özensiz hazırlanmış olan bu haritada yaklaşık 36 bin hektar ve 28 alt bölgeden oluşan alan için nihai koruma kararlarını ve buna bağlı sınırları oluşturacak bir veri bulmak mümkün değildir. Bu haritanın hazırlanmasını sağlayan veriler ayrıca detaylı yoğunluk analizleri, yayılım analizleri, sınır ve eşik analizleri vb. olarak bir yerlerde mevcut ise de raporla birlikte sunulmamıştır.

Şekil 8. 03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanları kritik türler haritası

Dolayısıyla Datça yarımadası bütününde 49.673 hektarlık araştırma alanında ve 39.633 hektarlık sit alanında sınırların hangi verilere göre çizildiğini takip etmek mümkün değildir. 4 mevsim boyunca yapılan saha araştırmaları ile toplandığı öne sürülen verinin sadece listeler halinde sunulduğu nihai kararların tamamıyla sübjektif ve birbirinin kopyası analiz cümleleri ile verildiği ve sit alanı sınır ve kategorilerini bilimsel olarak destekleyecek herhangi bir coğrafi veri sunulmadığı görülmektedir.

Ekosistemin Mevcut Durumu	Doğal alan	% 82
	Yarı Doğal alan	% 2
	Modifiye alan	% 13
	Yerleşim alanı	% 3

Ekosistemdeki alanların tipleri ve dağılımları

12- Sayfa 113'de ekosistemin mevcut durumunu gösterir haritada sunulan verinin kaynağı ve ayrıntısı raporda ya da eklerinde verilmemektedir. Dolayısıyla bu haritada belirtildiği şekilde 'doğal alan, yarı doğal alan, modifiye alan ve yerleşim alanı' olarak belirtilen alanların sınırlarının hangi verilere göre oluştuğu anlaşılamamaktadır.

13- Sayfa 62'deki, B.2. - Ulusal Ölçekte Yayılımlarına Göre Kritik Türler başlığı altında Küresel Ölçekte Bölgesel Yayılımlı Kritik-Nadir Türler alt başlığının yer alması türünden maddi hataları, verilerin değerlendirilmesi ve raporun düzenlenmesindeki özensizliğin göstergesi olarak değerlendirmek gerekir.

Sayfa 115 de, Datça yarımadasının bütünü için yapılan değerlendirmeyi gösteren tabloda '*Sonuç olarak, Datça Yarımadası'nda ana yerleşimler haricindeki tüm kısımları içeren alan oldukça büyük olup, yukarıdaki açıklamalar ışığında tümüyle değerlendirildiği zaman olumsuz etki düşük derecededir* ' denilmektedir.

Aynı tabloda Datça yarımadasının 28 alt alan olarak ele alındığı ve bu alt alanlarla ilgili değerlendirmelerin rapor ekinde verildiği belirtilmiştir. Söz konusu eklere baktığımızda, örneğin koruma derecesi düşürülen Alavara Bölgesinin Datça (3/28) no'lu alan içinde kaldığı görülmektedir. Alavara mevkiini de içine alan Datça yarımadasının doğu parçasını bütünüyle ele alan bu ekte, Alandaki mevcut habitatların durumu 'Bozulmamış Habitat' olarak işaretlenmiş ve antropojenik etkilerle ilgili açıklama kısmında '*Datça-Karaköy'ün doğuda yer alan kısımlarının neredeyse tümünü kapsayan alan, oldukça büyüktür. Bu nedenle bazı kısımlarında hiç bir olumsuzluk yokken bazı alanlarında ise tarım alanları açılması ve orman yolları yapılması nedeniyle olumsuz etkiler mevcuttur. Özellikle Datça-Marmaris karayolu alanı ortasından ayırmaktadır. Alan tümüyle ele alınarak değerlendirildiğinde alanda düşük derecede olumsuz etkinin varlığından söz edilebilir.*' Açıklaması yapılarak düşük derecede olumsuz etki işaretlenmiştir.

Sit alanı statü değişikliği işleminin kaynağı olması gereken raporun kendisinin bile, tüm yetersizliğine karşın, pek çok sayfasında Alavara Mevkiinde sit değişikliği yapılmaması gerektiğini ifade eden verilerle dolu olduğunu görüyoruz…

Tekraren davaya konu işlemin en önemli dayanaklarından biri olan '4 Mevsim Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu'nda varlığı tespit edilip listeler halinde sunulan kritik öneme sahip ya da nesli tehlike altında türlerin alana yayılışına dair sadece bir harita verilmiştir (Sayfa 108) Son derece detaysız ve özensiz hazırlanmış olan bu haritada yaklaşık 36.000 hektar ve 28 alt bölgeden oluşan alan için nihai koruma kararlarını ve buna bağlı sınırları oluşturacak bir veri bulmak mümkün değildir. Bu haritanın hazırlanmasını sağlayan veriler ayrıca detaylı yoğunluk analizleri, yayılım analizleri, sınır ve eşik analizleri vb. olarak bir yerlerde mevcut ise de raporla birlikte sunulmamıştır.

Tablo 16. 03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanı'ndaki habitatların mevcut durumu

E-ALANDAKİ MEVCUT HABİTATLARIN DURUMU	Bozulmamış bir alandır	Düşük derecede bozulmuş bir alandır	Yüksek derecede bozulmuş bir alandır
ALANIN VEJETASYON YAPISI BOZULMAMIŞ VEYA BOZULMUŞ		X	
ALANDAKİ SUCUL HABİTATLAR BOZULMAMIŞ VEYA BOZULMUŞ		X	
ALANIN TOPOGRAFYASI BOZULMAMIŞ VEYA BOZULMUŞ		X	

Tablo 17. 03-Datça Yarımadası Doğal Sit Alanı'ndaki insan kaynaklı etkiler

F- ALANDA OLUMSUZ ANTROPOJENİK ETKENLER (yapılaşma, kaçak avcılık, tarımsal ve endüstriyel aktiviteler vb.)	Olumsuz etki **yoktur**	Olumsuz etki **düşük derecededir**	Olumsuz etki **yüksek derecededir**
		Bu doğal sit alanı 28 alt alandan oluşmakta ve Datça Yarımadası'nın hemen tümünü kapsamaktadır. Doğal sit alanında yer alan bütün alt alanlar vejetasyon yapıları, sucul habitatlarının ve topografyalarının durumu ile karşı karşıya oldukları antropojenik etkiler bakımından ayrı ayrı ele alınmış ve her alt alanın sahip olduğu değerlerden elde edilen ortalamalar bu tablodaki değerleri oluşturmuştur. Alanda yer alan alt alanların yaklaşık %48'inde her hangi bir olumsuz etki yoktur. Yine alt alanların yaklaşık %17'sinde sadece tarım ve hayvancılık faaliyetleri yapılması nedeniyle düşük derecede olumsuz etki tespit edilmiştir. Bununla birlikte doğal sit alanının içerdiği alt alanların yaklaşık %35'inde ise tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yanında yoğun yapılaşma mevcuttur. Bu bölgelerin bazılarında doğal halini koruyan alan neredeyse kalmamış olması nedeniyle olumsuz etki yüksek düzeyde değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, Datça Yarımadası'nda ana yerleşimler haricindeki tüm kısımları içeren alan oldukça büyük olup, yukarıdaki açıklamalar ışığında tümüyle değerlendirildiği zaman olumsuz etki düşük derecededir. *(Alt alanların herbiri ile ilgili yapılan değerlendirmeler bu raporun ekinde verilmiştir)*	

14- Raporda nesli tehdit altında olan türlerin yaşam alanlarının korunması gerekirken insan müdahalesi ile doğallığını kaybettiği söylenerek "Modifiye Alanlar" şeklinde sınıflandırılmış ve korumaya değer alandan düşürülmüştür.

15- Doğal eşikler Doğal Sit Alanlarını daha iyi korumak için değil, koruma dışına çıkarmak için dikkate alınmıştır.

16- Raporun hazırlanış sürecinde uluslararası sözleşmelere aykırı hareket edilmiştir.

17- Raporda, herhangi bir bölgede koruma derecesinin yükseltilmesine dair herhangi bir öneri getirilmemiştir!

18- Rapor, Doğa Koruma Alanlarının korunması ile ilgili uygulamadaki zaaflara değinmiyor, daha iyi koruma ile ilgili hiçbir öneri getirmiyor.

19- Tekrarlamak pahasına Datça yarımadası bütününde 49.673 hektarlık araştırma alanında ve 39.633 hektarlık sit alanında sınırların hangi verilere göre çizildiğini takip etmek mümkün değildir. 4 mevsim boyunca yapılan saha araştırmaları ile toplandığı öne sürülen verinin sadece listeler halinde sunulduğu nihai kararların tamamıyla sübjektif ve birbirinin kopyası analiz

cümleleri ile verildiği ve sit alanı sınır ve kategorilerini bilimsel olarak destekleyecek herhangi bir coğrafi veri sunulmadığı görülmektedir.

Yani:

Raporda anlayış ve metodoloji olarak bir bütünlük olmadığını, raporun bilimsellikten uzak olduğunu, Sayıştay raporlarıyla tespit edilmiş birçok usulsüzlükler yapıldığını ve doğayı "koruma" amacı yerine, yeni imar alanları açma anlayışıyla yazıldığını söylemek mümkündür. Bu raporların özele ihale edildiğini, ihale edildikten sonra rapora sonradan eklendiği bariz, araştırma adı altında yapılan kimi eklentilerin olduğu, doğal sit olarak koruma derecesi yüksek olan "korunan alanlar"ın önemlice bir kesiminin, koruma derecelerinin düşürülmesi amacıyla eklektik bir biçimde (imara/işletmeye açılması için) önerilerin eklendiğini görmekteyiz! Bu raporların, çevre konusunun, Çevre ve Orman Bakanlığından, daha önceki adıyla İmar ve İskan Bakanlığından dönüşmüş Çevre ve Şehircilik Bakanlığına teslim edilmesinin eseri olduğu tespitinden yola çıkarak, gerçekten doğanın korunması ve gelecek nesillere taşınması isteniyorsa bu raporların, İmar ya da Şehircilikle ilişkili Bakanlıktan uzak tutulmuş, örneğin Orman Bakanlığı uhdesinde görevlendirilmiş koruma kurullarında görevlendirilecek yetkin uzmanlar tarafından bilimsel kriterlere göre yapılması gerekmektedir!